

جزوه گیاهان دارویی

ویژه بهورزان شاغل خانه های بهداشت

تهیه شده جهت دوره آموزشی

" آشنایی با داروهای گیاهی در پیشگیری و درمان بیماریها "

مدیریت توسعه شبکه و ارتقاء سلامت

واحد آموزش بهورزی

زمستان ۱۳۹۲

بهورزان عزیز جزوه ایی که پیش رو دارید نه تنها جهت دوره آموزشی "آشنایی باداروهای گیاهی در پیشگیری و درمان بیماریها" تهیه شده بلکه به منظور ارتقا سطح آگاهی شما با خصوصیات این گیاهان ، اثرات دارویی آنها و آموزش این مطالب به جامعه تحت پوشش خود می باشد. همانطور که می دانید آموزش برنامه های سلامت اولین جز از اجزای مراقبتهای اولیه بهداشتی و یکی از وظائف اصلی بهورزان است. آموزش مطالب مورد نیاز جامعه تحت پوشش در زمینه های مختلف آموزشی ، موجبات ارتقا سطح سلامت آنان در سطوح مختلف فراهم می آورد.

مطالب تهیه شده منحصر در حد سطح تحصیلی و وظایف کاری شما می باشد. وقتی شما مطالب این جزوه را مطالعه می کنید متوجه می شوید که در هر بخش شامل معرفی گیاه ، ترکیبات شیمیایی گیاه ، خواص درمانی آن مطلب بطور ساده و خلاصه می باشد.

امید است جزوه تهیه شده مفید واقع شود.

منبع تهیه مطالب : کتاب گیاهان دارویی - تالیف دکتر علی زرگری، استاد دانشگاه علوم پزشکی تهران

: کتاب درمان بیماریها با داروهای معجزه گر گیاهی - تالیف محمدصادقی

: کتاب اسرار گیاهان دارویی - تالیف احمد حاجی شریفی

: کتاب باریج اسانس

گردآوری مطالب : ویدا هاشمیان - عشرت فیروزی کارشناسان واحد آموزش بهورزی

زیر نظر : دکتر حسین خوبان مدیر توسعه شبکه و ارتقاء سلامت مرکز بهداشت استان خراسان رضوی

فهرست مطالب

مقدمه	2
نکات مهم در مورد گیاهان دارویی	3
عناب	5
رازیانه	6
گشنیز	8
بادام	10
زرشک	12
به	14
زیره سیاه	16
زیره سبز	18
زنجبیل	19
دارچین	20
آویشن	21
کنجد	23
گاوبازان	25
گردو	27
بارهنگ	29
گل سرخ	31
شوید	32
خرفه	34
خاکشیر	35
شا هتره	36
اسفند	37
شنبلیله	38
شیرین بیان	40
بابونه	41
بومادران	43
ترخون	45
زیتون	46

داروهای گیاهی

قطره افشرده شوید	48
قطره افشرده زیره	49
قطره افشرده نعناع	50
قطره افشرده آویشن	51
قطره افشرده رازیانه	52
قطره میکسچر رازیانه	53
قطره افشرده پونه	54

۵۵	قطره افشرده ترخون.....
۵۶	قطره میکسچر آویشن
۵۷	قطره افشرده گل سرخ.....
۵۸	قطره افشرده مرزه
۵۹	قطره افشرده لیمو ترش.....
۶۰	قطره افشرده پرتقال.....
۶۱	قطره افشیره گشنیز.....
۶۲	بخور افشرده درمنه.....
۶۲	بخور افشرده اکالیپتوس.....
۶۳	قطره افشیره سی . ام.....
۶۳	محلول افشرده مورد.....
۶۴	محلول ضد جوش باریجه.....
۶۴	محلول ضد لک لاواند.....
۶۵	قطره افشیره حنا

تاریخچه طب گیاهی به اندازه قدمت بشر است یعنی با پیدایش اولین بیماریها انسان به طور غریزی شروع به درمان با آنها کرد و این درمان را با مواد اطراف و البته گیاهان فراوان و متفاوتی که در اطراف و اختیارش بودند آغاز نمود . انسان با گذشت زمان به تدریج با قدرت معجزه آسای گیاهان در درمان بیماریها و امراض آشنا و آنها را به کار بست . اگر چه علاقه و توجه به این گیاهان مفید در سال های گذشته ناچیز بوده ولی خوشبختانه اخیراً مورد توجه و عنایت بیشتری قرار گرفته است . اما باید دانست که گرچه گرایش به استفاده از داروهای گیاهی طی چند دهه اخیر رواج بیشتری پیدا کرده ولی عوارض ناشناخته آن تهدید جدی برای مصرف خودسرانه و بیش از حد مجاز آنها محسوب می شود . در حال حاضر تصور غلطی که وجود دارد آن است که داروهای با منشاء گیاهی عوارض کمتر داشته و کم خطرند در حالی که این تصور درست نیست و هر دارویی با منشاء گیاهی علاوه بر منافع ، عوارضی نیز دارد . لذا توصیه می شود قبل از استفاده از آنها با پزشک مشورت و داروهای گیاهی از مراکز فروش معتبر یا عطاری های دارای مجوز تهیه و هنگام خرید به عوارض جانبی و نحوه مصرف دقت شود .

نکات مهم در مورد گیاهان دارویی

گیاهان دارویی گیاهانی هستند که یک یا برخی از اندام های آنها حاوی ماده موثره است . این ماده که کمتر از ۱٪ وزن خشک گیاه را تشکیل می دهد دارای خواص دارویی موثر بر موجودات زنده است . همچنین کاشت ، داشت و برداشت این گیاهان به منظور استفاده از ماده موثره آنها انجام می گیرد .

نکته مهم در تولید گیاه :

اگر نحوه آماده سازی داروهای گیاهی و تحویل آنها به مردم به نحو صحیح انجام نگیرد خواص درمانی گیاه از بین رفته یا تقلیل می یابد که این امر موجب عدم تاثیر گیاه در درمان بیماری می گردد .

مواردی که باعث کاهش اثر بخشی گیاه می گردد :

- کشت در زمینی که از نظر مواد خاص مورد نیاز گیاه ، دچار کمبود باشد .
- عدم مبارزه صحیح با آفات و بیماریهای گیاهان دارویی کشت شده که اغلب موجب کاهش مواد موثر گیاه یا تغییر نسبت ترکیبات مفید گیاه می گردند .
- رعایت نکردن زمان مناسب برداشت (بر حسب وضعیت هوا و ساعات روز)
- خشک کردن گیاه در شرایط نامناسب (از نظر درجه حرارت ، مدت زمان خشک کردن یا سرعت خشک کردن و ...)
- عدم نگهداری صحیح و بسته بندی مناسب (فرار بودن برخی ترکیبات ، آلودگی گیاه برداشته شده به قارچ یا باکتری و ..)
- تقلبات دارویی (برخی از اوقات به عمد یا غیرعمدی ، گیاهی به عنوان گیاه دیگر به صرف داشتن ظاهر مشابه فروخته می شود و این مساله علاوه بر اینکه در سطح گونه گیاهی ، به فراوانی ، اتفاق می افتد ، گاهی در حد جنس گیاه نیز صورت می گیرد .

شکل های مصرف گیاهان دارویی

گیاهان دارویی عمدتاً به فرمهای زیر مصرف می شوند :

- ۱ - گیاه تازه
- ۲ - گیاه خشک شده یا کنسرو شده
- ۳ - بصورت فراوری شده توسط حرارت
- ۴ - استحصال مواد موثره در صنعت

روش تهیه برخی از اشکال مصرفی داروهای گیاهی (جوشانده ها ود م کرده ها و خیسانده ها)

دم کرده :

دم کردن ، بیشتر در موارد گل آذین ، سر شاخه گلدار و مخصوصا گل انجام می گیرد مقدار تعیین شده

برای اینکار باید عضو گیاه را در ظرفی جای داده ، آب جوش بر روی آن بریزند و سپس آنرا برای مدتی که معین شده به حال خود باقی گذارند تا دم شود

جوشانده :

در تهیه جوشانده ها باید عضو گیاه را در ظرف محتوی آب سرد وارد نمود و سپس گرمای آب رابه

مرحله جوشانیدن رسانید

محلولهای حاصل از جوشاندن یا دم کردن ، بهتر است به حالت خالص و در غیر اینصورت ، پس از شیرین کردن با قند یا عسل مصرف شود.

-اگر برای جوشاندن گیاه زمان معینی ذکر نشده باشد ، باید پس از آنکه محلول به مدت ۲ دقیقه جوشید ، آنرا از گرما دور کرد و برای مدتی که تعیین گردیده به حال خود گذاشت تا دم شود.

-در تهیه جوشانده ها ودم کرده های گیاهی ، می توان یک گیاه دارویی معین را اعم از اینکه به حالت تازه یا خشک شده باشد ، به مقادیر مساوی بکار برد. زیرا اگر گیاه تازه به علت داشتن آب ، وزن بیشتری دارد در عوض مواد موثره آن فعالیت اثر می کند بطوری که اثر درمانی آن تقریبا برابر با نوع خشک خواهد بود

خیسانده :

این شکل برای مواد موثری که در اثر حرارت از بین می روند ، توصیه می شود . برای تهیه خیسانده ، مقدار مشخصی از پودر گیاه را در حجم معینی از آب ریخته ، در ظرف را ۶ الی ۱۲ ساعت می بندند.

عنب (zizyphus jujuba)

نام های دیگر : شیلانه - سیلانه - شیلانگ - اوناف - اونافداروغیره می

باشد **مشخصات :** درختی است کوتاه به ارتفاع ۶ تا ۸ متر بسیار مقاوم به

خشکی و وارسته های آن تیغ دار و بدون تیغ می باشد. برگهای آن زیبا ،

کوچک ، متناوب و دنداندار است . گلهای آن سبز روشن مایل به زرد و مجتمع

در کنار برگهاست. میوه اش که عنب نامیده می شود به رنگ قرمز شفاف و به بزرگی یک خرما و نوعی دیگر به اندازه یک فندق و طعم هردو لعابی و کمی شیرین و دارای بوی ضعیفی است .

طبیعت آن : طبیعت عنب معتدل در حرارت و پروت و مایل به رطوبت است .

ترکیبات شیمیایی :

عنب دارای لعاب فراوان ، مواد قندی مختلف ، درصدی مواد پروتئینی ، املاح آلی و ویتامین C است .

خواص درمانی :

عنب اثر ملین دارد . مصرف آن چون هیچ گونه تحریکی در دستگاه هاضمه ایجاد نمی کند ، از این جهت برای اشخاصی که دستگاه هاضمه حساسی دارند ، مناسب است .

عنب در مصارف پزشکی ، بصورت خشک مصرف می گردد ، جوشانده آن در آب یا شیر اثر ملین ، آرام کننده و ضد ناله دارد ضمناً بطور خفیف ادرار را زیاد می کند . استفاده از عنب در طب عوام هنوز هم بعنوان نرم کننده سینه بین مردم معمول است. عنب دارای تانن فراوان و اثر قابض است .

از جوشانده مخلوط عنب ، انجیر ، خرما و کشمش بعنوان داروی مفید برای درمان بیماریهای سینه در طب عوام استفاده به عمل می آید .

محل رویش: درخت عنب بومی مناطق گرمسیری است. در ایران در سواحل بحر خزر ، دامنه های نیل کوه در مینو دشت ، گرگان ، لرستان و بختیاری ، الموت ، خراسان ، بلوچستان و کرمان بطور خودرو می روید.

رازiane (foenicvlum yulgare)

نام های دیگر: بادیون — بادیان سبز و بسیاری نام های دیگر می باشد

مشخصات : گیاهی علفی ، معطر به ارتفاع ۱ تا ۲ متر به حالت وحشی و به صورت گیاهی چند ساله است ولی اگر پرورش یابد دارای وضع دو ساله می شود . پراکندگی آن بصورتی است که بر اثر کشت های مداوم

تدریجاً حالت خود رو یا نیمه وحشی پیدا می کند .

ظاهر کلی رازیانه مخصوصاً از نظر نوع برگ آن بی شباهت به شوید نیست . ولی بوی معطر و مطبوع آن و ساقه مرتفع و ریشه ضخیم گیاه آنرا از شوید متمایز می کند . گل های آن زرد رنگ و مجتمع بصورت چتر است . میوه آن کوچک به طول ۶ تا ۱۲ و به عرض ۲ تا ۴ میلیمتر و دارای بوی معطر است . هم چنین طعم آن معطر و کم و بیش بوی آن ملایم و به حالت تازه ناپسند است . قسمت های مورد استفاده رازیانه ، ریشه ، برگ و میوه آن است

طبیعت آن : طبیعتی گرم و خشک دارد .

ترکیبات شیمیایی :

میوه رازیانه دارای ۱۰ تا ۲۰ درصد ماده روغنی است که آن هم در لبه های دانه گیاه ذخیره گردیده است . بعلاوه شامل کمی ماده قندی ، موسیلاژ و اسانس به مقدار ۴ تا ۶ درصد می باشد . مقدار درصد اسانس و ترکیب مواد متشکل آن بر حسب محل رویش گیاه فرق می کند . روغن حاصل از میوه رازیانه ، حالت روان و به رنگ سبز تیره است و بوی مخصوص رازیانه را دارد و در دمای پایین صفر درجه انجماد کامل پیدا می کند . اسانس آن بوسیله تقطیر یا بخار آب حاصل می شود که مایعی سیال و بی رنگ یا به رنگ زرد پریده است .

بو و طعم آن ملایم و معطر است . بر اثر کهنگی به مرور زمان قهوه ای رنگ می شود . از این جهت باید در ظروف کاملاً دربسته و در محل خنک و دور از نور و روشنایی نگهداری شود .

خواص درمانی :

قسمتهای مختلف رازیانه دارای مصارف درمانی متعدد است :

- ریشه رازیانه اثر مدر قوی دارد . اوره و اسید اوریک را دفع می کند بعلاوه اشتها آور و قاعده آور است . به علت مدر بودن در موارد کمی برای دفع ادرار ، سنگ کلیه ، نفریت و بیماریهایی نظیر آن مصرف می شود .

برگ رازیانه و کلیه قسمت‌های گیاه اگر به مقادیر زیاد مصرف شود ، اثر قاعده آور ظاهر می شود .

میوه رازیانه اثر نیرو دهنده ، مقوی معده ، اشتها آور ، آرام کننده ، قاعده آور ، زیاد کننده ترشحات شیرمادر و باد شکن دارد. اگر مصرف میوه رازیانه به منظور زیاد کردن ترشحات شیر باشد ، باید به تناسب اینکه زنان شیر ده تا چه

حد تحمل مصرف آنرا داشته باشند ، به تفاوت دم کرده ۴ تا ۱۰ گرم یا ۶ تا ۱۵ گرم میوه را بکا ربرند.

در استعمال خارجی ، جوشانده های آن بصورت غرغره اثرات خوب در رفع گلو درد و گرفتگی صدا دارد . جوشانده حاصل از کلیه قسمت‌های گیاه ، اگر به حالت گرم بر روی پستان زنان شیرده قرار داده شود ، از جمع شدن شیر در پستان و انسداد مجاری شیر جلوگیری بعمل آورده و رفع التهاب و ناراحتی می کند .

در **دامپزشکی** از گرد دانه رازیانه (میوه) در مصارف داخلی و استعمال خارج استفاده بعمل آمده است . گرد رازیانه در فرمول گردهای اشتها آور ، هضم کننده و زیاد کننده شیر وارد گردیده و به بز و حیوانات شاخدار داده می شود .

جوشانده آن به منظور رفع سوء هضم و نفخ به حیوانات خورنده می شود . تفاله بجای مانده از تقطیر پس از خشک شدن غذای خوبی برای حیوانات است

اشکال دارویی رازیانه :

دم کرده ریشه (ریشه تازه بر خشک مزیت دارد) به مقدار یک قاشق سوپخوری برای یک فنجان بعنوان مدر بکار می رود . مشروط بر آنکه مدت دم کردن از یک ربع ساعت تجاوز نکند . دم کرده یک قاشق چایخوری میوه نیمکوب رازیانه برای یک فنجان بعد از هر غذا به عنوان باد شکن مصرف دارد . برگ رازیانه به صورت دم کرده ۳۰ در هزار و به مقدار یک لیوان متوسط بعد از هر غذا بعنوان مقوی اعصاب و هضم کننده مصرف می شود .

محل رویش : گرگان _ مازندران _ آذربایجان _ کرمان و خراسان است

گشنیز (corian drum stivum)

نام های دیگر : گشنیز مزروع - کوریاندر - کسیره و غیره می باشد.

مشخصات : گیاهی است یکساله به رنگ سبز درخشان که ارتفاع بوته آن تا یک متر می رسد. برگهای آن سبز درخشان با تقسیمات

مکررند. گل هایی کوچک ، ریز به رنگ سفید یا صورتی و مجتمع به صورت چتر دارد که بصورت گروهی در انتهای شاخه گل دهنده ظاهر می شود . قسمت مورد استفاده گشنیز میوه آن است . رنگ آن قهوه ای مایل به زرد و بوی مخصوص دارد شکل ظاهری میوه ، رنگ و مواد متشکله آن بر حسب محل پرورش گیاه و نژادهای آن فرق می کند .

طبیعت آن : طبیعت برگ گشنیز سرد است ولی طبیعت تخم گشنیز سرد و خشک می باشد

ترکیبات شیمیایی :

میوه گشنیز دارای چند درصد آب ، مقداری مواد چرب ، مواد پروتئینی ، سلولز ، مواد غیر ازته و مقدار کمی اسانس است .

اسانس گشنیز از میوه کامل گیاه بر اثر تقطیر یا بخار آب حاصل می شود . اسانسش مایعی بی رنگ یا به رنگ زرد روشن است . شکل ظاهری ، رنگ و مقدار درصد اسانس میوه گشنیز بر حسب نژادهای مختلف آن فرق می کند .

خواص درمانی :

میوه گشنیز دارای اثر درمانی مشابه میوه رازیانه و زیره سیاه است و مانند آنها خاصیت نیرو دهنده ، هضم کننده غذا ، باد شکن ، مدر ، ضد تشنج و بطور ملایم قاعده آور ، ضد صرع و ضد کرم است . هم چنین در رفع بلع هوا موثر است .

عطش و آشفته گی را تسکین می دهد، برای تسکین سرفه و تنگی نفس مفید است. بیرون ریختن دانه ها ی آبله و سرخک را تسریع می کند سرما خوردگی را برطرف ساخته و تحریکات جنسی در مردان را کم می کند(ولی برای زنان افزایش هورمونهای زنانه را دارد)

میوه گشنیز بعنوان مقوی معده و به منظور معطر ساختن بعضی اغذیه و شیرینی در خانواده ها مصرف می شود .

اشکال دارویی : از میوه گشنیز معمولاً تنطور (یک هشتم) تهیه می شود . هم چنین از میوه گشنیز در تهیه فراورده های دارویی استفاده می شود

محل رویش : اغلب شهر های ایران مخصوصاً آذربایجان _ تبریز - کرمانشاه _ اطراف آبادان _ بلوچستان _ و بوشهر می باشد . پرورش گشنیز در غالب نواحی به منظور استفاده آن به عنوان سبزی خوردن و در تهیه اغذیه و شیرینی معمول است

بادام (amygdalus communis)

نام های دیگر: لوز-لوزالمر

مشخصات : بادام درختی است زیبا ، به ارتفاع ۲ تا ۸ متر. برگهای آن ساده ، بیضی و نوک تیز و کمی موجی است. دارای گل های زیبای صورتی رنگ یا گلی روشن که در اوایل بهار قبل از پیدایش برگ گیاه ظاهر می شود .. پرورش درخت بادام در زمین های آهکی کمی خشک بهتر صورت می گیرد قسمت مورد استفاده درخت بادام ، گل، پوست میوه و مغز دانه بادام (نوع شیرین و تلخ) است

روغن بادام حالت روان ، رنگ زرد روشن و طعم ملایم دارد . در حالت تازه فاقد بو می باشد و دارای گلیسریدهای اسیدهای چرب می باشد و باید در شیشه های مملو از آن و کاملاً در بسته نگهداری شود .

خواص درمانی: بادام شیرین و تلخ و روغن آنها ، هم چنین گل و قسمت های دیگر هر یک خواصی به شرح زیر دارند شکوفه بادام : گل درخت بادام بوی مطبوع ولی طعم تلخ دارد. از نظر درمانی دارای اثر مسهلی ملایم است . از دم کرده شکوفه درخت بادام شیرین مخصوصاً در طبابت های اطفال استفاده بعمل می آورند . دم کرده ۳۰ گرم برگ و ۱۵ گرم گل درخت بادام در یک لیتر آب به مدت ۱۰ دقیقه در رفع سرفه های پیایی به مقدار ۴ فنجان کوچک در فاصله غذا ها و همچنین درمان نارسایی اعمال کبد به مقدار یک فنجان قبل از هر غذا اثر درمانی ظاهر می کند.

بادام دارای دو وارسته مفید است ۱ - بادام شیرین ۲ _ بادام تلخ

بادام شیرین (لوز)

طبیعت آن: کمی گرم و تر است

پوست میوه بادام شیرین : جوشانده ۵۰ گرم پوست میوه در یک لیتر آب ، جهت رفع گلودرد _ سرفه _ التهاب مجاری تنفسی مفید است . عده ای از پزشکان معتقدند که این جوشانده اثر تسکین دهنده دارد ولی بیماری را معالجه نمی کند. .

برگ بادام شیرین : برگ درخت بادام شیرین ، اثر آرام کننده و صفرا بر دارد. و چون اعمال کبد را تقویت می کند از این نظر مصرف آن در نارسایی اعمال کبد توصیه شده است .

مغز بادام شیرین: مغز بادام به حالت خشک شده و به صورت خام یا بو داده مصرف می شود . بعلاوه در تهیه بعضی از اغذیه و شیرینی ها مورد استفاده قرار می گیرد . مغز بادام شیرین دیر هضم است و حتی نانهای قندی و اغذیه دارای آن نباید به کسانی که معده ضعیف و حساس دارند ، داده شود . در مصرف آن نباید زیاده روی نمود.

روغن بادام شیرین: روغن بادام شیرین اثر ملین دارد . از این روغن در رفع سرفه های خشک با منشا عصبی ، برونشیت حاد، قولنج های کلیوی ، دفع سنگ کلیه ، بی تابی های کودکان ناشی از دل پیچه و غیره استفاده بعمل می آید . در استعمال خارجی جهت رفع التهاب های سطحی بدن استفاده می شود . در مبتلایان به ناراحتی های پوستی مانند اگزمای خشک اثر تسکین دهنده بصورت مالیدن بروی عضو ظاهر می کند.

بادام تلخ (لوزالمر)

طبیعت آن: بسیار گرم و خشک است

بادام تلخ دارای گلوکز ید مولد اسید سیانیدریک است . از این نظر در مصرف آن باید نهایت دقت صورت گیرد .

برگ و پوست میوه بادام تلخ دارای مصارف مختلفی شبیه بادام شیرین است .

مغز بادام تلخ در تهیه بعضی شربت ها ، امولسیونها و روغن بادام بکار می رود . از مغز بادام تلخ با رعایت احتیاط می توان در سرفه های منشا عصبی ، گریپ ، عوارض آسم و غیره استفاده کرد . خمیر بادام تلخ بجای صابون می تواند مورد استفاده مبتلایان به اگزما قرار گیرد .

اسانس بادام تلخ به سهولت با اکسیژن هوا ترکیب می شود از این جهت شیشه حاوی آن باید کاملاً از اسانس پر شده باشد تا با اکسیژن هوای درون ظرف ترکیب نشود . زیرا در صورت مجاورت با هوا و جذب اکسیژن ، اسید بنزونیک متبلورو رسوب می دهد . شیشه حاوی اسانس باید دور از نور و در جای سرد نگهداری شود .

در استعمال خارج ، له شده مغز بادام تلخ که کمی آب به آن اضافه شده باشد ، به صورت ضماد در تسکین دردهای عصبی ، قولنج های کبدی و کلیوی ، سردردهای یکطرفه (میگرن) و دردهای روماتیسمی اثر مفید ظاهر می کند .

امولسیون آن در رفع خارشهای جلدی و خارشهای دستگاه تناسلی زنان اثر قاطع دارد .

از بادام تلخ باید همیشه به مقادیر کم مخصوصاً در مداوای کودکان استفاده بعمل آورد .

محل رویش : درخت بادام در نقاط مختلف ایران مانند پرورش می یابد .

در جنگلهای ارسباران و اراک نیز به حالت خودرو دیده می شود .

زرشک (berbris vulgaris)

نام های دیگر زرشک با توجه به انواع آن :

زرشک به دو صورت در طبیعت وجود دارد : زرشک دانه دار و

زرشک بی دانه . زرشک بی دانه را زرشک پلویی- زرشک گلی-

زارچ و زرنک نیز می گویند . زرشک دانه دار را زرشک هسته دار- زرشک سیاه-زرشک آبی و زرشک آبیگری گویند

مشخصات : زرشک درختچه ای است خاردار به ارتفاع ۱ تا ۳ متر و دارای شاخه های شکننده است . ارتفاع بعضی از نمونه های آن در محیط های مساعد به ۶ متر نیز می رسد . چوب آن رنگ زرد دارد بطوری که اگر شاخه آن شکسته شود ، این رنگ بخوبی ظاهر می گردد . این درختچه در ارتفاعات البرز غالباً توأم با درختان دیگر به چشم می خورد .

شاخه های بلند آن تیغ های فراوان دارد . گل های آن که در اردیبهشت و خرداد ظاهر می شود به رنگ زرد زیبا و مجتمع بصورت خوشه ای آویز است . میوه آن کوچک ، قرمز رنگ ، بیضوی به طول ۷ تا ۱۰ و به عرض ۳ تا ۴ میلی متر است . میوه زرشک طعم ترش ملایم دارد.

فسمت مورد استفاده این گیاه ، ریشه ، پوست ریشه ، ساقه ، برگ ، گل و میوه آن است .

طبیعت آن : طبیعت زرشک بی دانه سرد و خشک است.

ترکیبات شیمیایی: اسید های آلی-اسید مالیک و دیگر اسیدهای مفید و ویتامین C می باشد . برگ ، چوب و پوست این گیاه دارای بربرین است . بربرین در گیاهان دیگر نیز یافت می شود . طعم خیلی تلخ دارد . به مقدار خیلی کم در آب سرد ولی به مقدار زیاد در آب گرم و الکل حل می شود. بربرین از مواد دفعی گیاهان است زیرا فاقد هر گونه عمل متابولیک در آنهاست.

در صنعت نیز جهت رنگ کردن ا لیاف پشم ، ابریشم و پنبه از بربرین استفاده می شود زیرا مستقیماً بر روی آنها اثر کرده و رنگ زرد ایجاد می نماید. همچنین در رنگ کردن چرم و منبت کاری مورد استفاده قرار می گیرد.

میوه زرشک دارای مواد قندی ، اسید مالیک ، مواد پکتیکی ، صمغ و احتمالاً نوعی اسید عطری است . در جوانه ها وریشه زرشک ، نوعی قند ، مواد رزینی ، موسیلاژ ، مواد پکتیکی و تانن وجود دارد .

خواص درمانی :

ریشه و پوست ساقه زرشک ، از داروهای تلخ بشمار آمده و اثر مقوی صفرا بر و مسهلی به مقادیر نسبتاً زیاد دارند . آنچه از نظر درمانی قابل ارزش است پوست ثانوی ریشه و ساقه می باشد که اثر تصفیه کننده خون ، ضد عفونی کننده و کمی مسهلی دارند .

پوست ریشه و ساقه زرشک را در بی نظمی های محل دستگاه گوارش که منشاء کبدی یا کلیوی داشته باشد هم چنین در سوء هضم های مزمن همراه با بی اشتهاپی _ یبوست _ زردی _ یرقان _ رماتیسم _ تب های عفونی _ تیفوئید و خونریزی هایی که در فواصل قاعدگی رخ می دهد بکار می رود .

برگ زرشک در دیسانتری های مزمن و اسکوربوت (عوارض ناشی از فقدان ویتامین C) مصرف می شود . زیرا جویدن برگ باعث سفت شدن لثه دندان در بیماری اسکوربوت می گردد .

دم کرده برگ زرشک در آنژین (بصورت غرغره) و در شستشوی زخمها نتیجه خوبی دارد از میوه زرشک که اسیدهای فراوانی در بردارد ، نوعی لیموناد در سابق تهیه کرده و در تب های عفونی ، تیفوس و دیسانتری استفاده می کردند . از میوه زرشک بعلت طعم ترشی که دارد در تهیه شربت و مربا بعلاوه در اغذیه مصرف می شود .

اشکال دارویی :

دم کرده یا جوشانده : دم کرده یا جوشانده ۴ گرم پوست ثانوی گیاه (پوست ریشه یا ساقه) در نیم لیتر آب سرد وارد کرده به مرحله جوشاندن می رسانند سپس با عسل یا قند شیرین کرده و به مقدار ۳ فنجان در روز جهت رفع آب آوردن ، بین غذاهای صبح وظهر و شب مصرف نمایند . ریشه گیاه در رفع زردی ، ترشحات زنانگی و بیماریهای دهان اثرات مفید ظاهر می شود.

محل رویش آن ، نواحی کوهستانی شمال ایران ، گیلان ، رودبار وخراسان و بر خی از استانهای دیگر کشور است ...

به (*cydonia oblonga*)

نام های دیگر : بهی - آنی - آبی - شال به وغیره می باشد .

مشخصات : درخت به ، درخت کوچکی که ساقه آن به رنگ قهوه ای سیر است . شکاف نمی خورد مگر وقتی که درخت کهن سال شد، قطعاتی از پوست درخت کنده می شود . برگهای آن پوشیده از کرک و روی برگ صاف و بی کرک و تار است . گل های آن درشت به رنگ سفید یا سفید مایل به

صورتی است . میوه اش درشت پوشیده از کرک و محتوای دانه های لعابدار و دارای بوی مطبوع ، طعمش شیرین یا کمی ترش و قابض است . قسمت مورد استفاده ، میوه ، دانه و برگ درخت به است

طبیعت آن : طبیعت به شیرین معتدل و یا گرم وتر ، و به ترش سرد و خشک است .

ترکیبات شیمیایی:

به دارای مواد قندی _ پکتین ویتامین های *b* ، *c* ، *pp* و پروویتامین *a* است . مغز دانه به دارای امولسیون ، پروتئین های مختلف و مقداری ماده روغنی است .

پوشش خارجی دانه به دارای ۲۰ تا ۲۲ درصد موسیلاژ محلول در آب است . موسیلاژ آن در آب ، نوعی محلول کلئیدی غلیظ بوجود می آورد . مقدار موسیلاژ پوسته دانه به اندازه ای است که با وارد کردن ۴ گرم دانه در یک فنجان کوچک آب محلولی با غلظت شبیه به سفیده تخم مرغ بدست می آید . (موسیلاژ یا لعاب دانه به)

خواص درمانی به :

به صورت مختلف کمپوت ، ژله ، شربت ، خیسانده یا جوشانده در آب به مصارف درمانی می رسد . به دارای اثرات مقوی اعمال معده و متوقف کننده اسهالهای ساده و دیسانتری است . در ورم حاد روده ها ، خونریزی های رحمی و بواسیری و ترشحات مهبلی اثر مفید ظاهر می نماید .

دانه به در رفع التهاب های داخلی مخاط ها و رفع سرفه بکار می رود . در استعمال خارج اثر نرم کننده دارد بطوری که در سوختگی ها ، سرمازدگی ، و ترک پوست (نوک پستان _ لب) اثر مفید ظاهر می سازد .

در استعمال خارج خیسانده یک مشت دانه کوبیده به در نیم لیتر آب نیم گرم و قرار دادن بر روی عضو در درمان سرما زدگی، شکاف و ترک پستان، سوختگی ها و تحریکات جلدی مختلف بعلت داشتن موسیلاژ (لعاب) موثر است . پوست دانه به را در مصارف داخلی به صورت له شده نباید از مغز جدا کرد زیرا در مجاورت آب ایجاد اسید سیانیدریک نموده و سمیت ایجاد می کند .

برگ درخت به ، به علت دارا بودن مقدار کمی گلوکز ید مولد اسید سیانیدریک اثر آرام کننده ومسکن دارد و معمولاً به صورت دم کرده بکار می رود .

در طب سنتی از به به عنوان مقوی سیستم قلبی عروقی و سیستم گوارشی نام برده می شود

اشکال دارویی :

۱ - شیره رقیق شده به مخلوط در عسل یا قند بعنوان قابض در طبابت مصرف می شود .

۲ - شربت به که از تغلیظ ۵۰ تا ۱۰۰ گرم شیره و افزودن هم وزن آن قند تهیه می نمایند

۳ - دانه به بصورت جوشانده ۱۰ تا ۳۰ در هزار بکار می رود .

۴ - از جوشانده ۳۰ در هزار برگ درخت برای مصارف داخلی و ۱۰۰ تا ۱۵۰ در هزار بصورت لوسیون برای استعمال خارج تهیه می کنند .

برای بهداشت پوست صورت و پیشگیری از چین و چروک از لوسیون تهیه شده از پوست به استفاده می کنند .

محل رویش

درخت به در ایران پرورش می یابد ، به حالت وحشی نیز در نواحی مختلف شمال ایران (گرگان ، گیلان) آذربایجان ونواحی دیگر می روید .

زیره سیاه (carum carvi)

نام های دیگر : زیره-زیره کرمانی-شاه زیره-زیره رومی و غیره می باشد .

مشخصات : گیاهی است دو ساله و برخی ارقام آن یکساله ، به ارتفاع ۵۰ تا

۹۰ سانتی متر . ساقه آن تو خالی ، برگهای سبز آن دارای بریدگی است . گل های

آن کوچک ، سفید یا صورتی و مجتمع بصورت چتر در انتهای ساقه های گل دهنده ظاهر می شود . میوه اش بیضی

شکل بطول ۴ تا ۶ میلی متر به رنگ قهوه ای سیر مایل به سیاه است . بوی آن بسیار معطر ، قوی ، مطبوع و طعم

آن تند کمی سوزان و معطر است . قسمت مورد استفاده زیره ، میوه آن است

طبیعت آن : طبیعت زیره سیاه گرم و خشک است .

ترکیبات شیمیایی :

زیره دارای تانن ، ماده روغنی ، موم ، موسیلاژ ، مواد رزینی ، مواد قندی مختلف ، مواد ازته ، اسید های مختلف ،

کلسیم ، آهن ، ویتامین PP، اسانس فرار و دیگر مواد است .

مواد تشکیل دهنده میوه (دانه) زیره ، مخصوصاً اسانس آن ، بر حسب مشخصات محل رویش و اختصاصات زمین

زراعتی فرق می کند . اسانس زیره از میوه گیاه بوسیله تقطیر یا بخار آب حاصل می گردد . در حالت تازه ، مایعی

بیرنگ است ولی در مجاورت هوا تدریجاً زرد رنگ می شود و حالت تغلیظ یافته پیدا می کند . اسانس زیره را باید در

شیشه های دربسته ، در محل خشک و خنک و دور از نور و روشنائی نگهداری کرد .

خواص درمانی :

خواص درمانی زیره شباهت زیاد به رازیانه دارد . دارای اثر نیرو دهنده ، هضم کننده ، باد شکن ، مدر و بطور خفیف

قاعده آور ، ضد کرم و ضد تشنج است . همچنین اثر زیاد کننده ترشحات شیر را دارد . با توجه به خواص درمانی

آن ، از زیره در معالجه بیماریهای مختلف مانند ضعف عمل دستگاه هضم ، نفخ ، بلع هوا ، دل پیچه کودکان ، تاخیر

وقوع قاعدگی زنان جوان ، ضعف اعصاب و غیره استفاده بعمل می آید .

در دامپزشکی : از زیره برای رفع قولنج ها و اسپاسم های معدی ، بی اشتهاپی و کم شدن شیر دامها مانند گاو

استفاده می شود .

اشکال دارویی :

گرده زیره به مقدار نیم تا یک گرم مخلوط در عسل برای چند دفعه در روز و دم کرده ۲ تا ۴ گرم در یک لیتر آب به مقدار یک فنجان بعد از هر غذا مصرف می شود . از اسانس زیره به مقدار ۳ تا ۴ قطره بر روی یک حبه قند برای تحریک اشتها ، تسکین یافتن گرفتگی غیر ارادی ماهیچه های معده و راشی تیسم استفاده بعمل می آید .

از گرد زیره به عنوان ادویه و چاشنی ، در تهیه برخی اغذیه مانند سوپ ، نان ، پنیر و غیره استفاده بعمل می آید . از اسانس زیره در تهیه صابونهای عطری و در قنادی مصرف دارد

محل رویش :

زیره در نواحی شمال ایران ، مازندران ، گیلان ، خراسان نزدیکی تبریز ، آذربایجان ، زنجان ، کوههای سبلان ، همدان ، جنوب ایران ، کرمان ، مرکز ایران ، تهران ، شاهرود ، قزوین می روید .

زیره سبز (*cominum cyoninum*)

نام های دیگر: زیره سفید - کمون - سنوت

مشخصات: گیاهی است یک ساله و علفی که ارتفاع آن تا ۶۰ سانتی متر می رسد . برگهای آن بریده شده بشکل نوار های باریک نخه شکل و سبز رنگ که گل هایی کوچک ، سفید یا صورتی رنگ و مجتمع بصورت چتردرانتهای ساقه گل دهنده دارد . میوه اش بیضوی کشیده ، بسیار معطر ، به طول ۶ میلی متر است . رنگ گیاه بر حسب وارسته های مختلف آن ممکن است سبز و خاکستری و دردیگر وارسته ها حتی سفیدوزرد باشد . قسمت مورد استفاده این گیاه ، میوه آن است

طبیعت آن : گرم و خشک است .

ترکیبات شیمیایی : میوه این گیاه دارای تانن ، روغن ، رزین ، اسانس و دیگر مواد می باشد .

اسانس آن مایعی بی رنگ است ولی به مرور زمان ، کمی زردرنگ و تدریجاً قهوه ای می شود و بعلاوه حالت چسبنده پیدا می کند . بوی آن بسیار قوی، تقریباً زننده است . نگهداری اسانس زیره سبز باید دور از هوا و نور ، درشیشه های کاملاً در بسته و مملو از آن صورت گیرد .

خواص درمانی :

زیره سبز دارای صفاتی شبیه زیره سیاه است و در بیماریهای مختلف بعنوان ضد تشنج ، مقوی معده ، مدر ، بادشکن مصرف می شود . زیره سبز در نزله های حاد و مزمن بروشنها ، نفخ ناشی از سوءهاضمه ، بلع هوا ، رفع گازهای روده ، رفع ترشحات مهبلی و قطع حالت قاعدگی در زنان جوان مفید است

- از زیره سبز برای معطر کردن نان ، پنیر ، و تهیه بعضی لیکورها استفاده به عمل می آید .
- در **دامپزشکی** ، با خوراندن زیره سبز به چهارپایان ، تمایل جنسی را درانواع ماده آنها زیاد می کنند . به همین دلیل آنرا به گاو ماده و مادبان معمولاً آنرا می خوراندند تا آمادگی بیشتر برای جفت گیری در آنها فراهم شود .

محل رویش : بطور وحشی در نواحی وسیعی در آب و هوای مدیترانه ای می روید. در اغلب نقاط ایران کاشته می شود.

زنجبیل (zingiber officinale)

نام های دیگر : زنجفیل-زنبیل-جربیل - زیگژیبرس می باشد .

مشخصات : گیاهان تیره زنجبیل ، معمولاً علفی و چند ساله هستند دارای ریزوم غده ای ناهموار و منشعبی که از آن ۳ یا ۴ ساقه خارج می شود. برگهای آن متناوب ، بیضی شکل و نوک تیز است . گل های آنها غالباً بسیار زیبا مایل به زرد منقوش به لکه هایی به رنگ قهوه ای که در انتهای آن ظاهر می شود . تکثیر آن از طریق کاشتن قطعات ریزوم جوانه دار ، در زمین های مرطوب و اصلاح یافته صورت می گیرد . قسمت مورد استفاده این گیاه ریزوم آن است . زنجبیل بوی قوی ، معطر و مطبوع دارد . طعمش گرم ، نافذ و سوزاننده است .
طبیعت آن : گرم و خشک است .

ترکیبات شیمیایی :

زنجبیل دارای اسانس روغنی فرار ، نشاسته ، رزین و موادی دیگر با طعم سوزاننده است .

خواص درمانی :

زنجبیل دارای اثر نیرو دهنده ، مقوی معده ، بادشکن و ضد اسکوربوت است . بلغم های چسبیده به دیواره دستگاه گوارش را کنده و دفع می نماید . چربی خون را کم می کند و اگر بر روی پوست بدن مالش داده شود ایجاد تحریک و قرمزی می کند . زنجبیل از ادویه خوراکی است و به منظور خوش طعم ساختن نان قندی و برخی اغذیه استفاده به عمل می آید .

اشکال دارویی : زنجبیل بصورت گرد به مقدار نیم تا یک گرم (معمولاً مخلوط با دارچین) و دم کرده ۱۰ در هزار بعنوان بادشکن نیز مورد استفاده قرار می گیرد

محل رویش :

این گیاه به حالت وحشی در شمال ایران ، هند ، چین ، سیلان سرزمین های مشرق زمین ، هم چنین در نواحی کوهستانی و دیگر نقاط می روید .

دارچین (*cinnamomum zeylanicum*)

نام های دیگر : دار چینی - دارصیتی - دارجیلینگ و غیره می باشد .

مشخصات : دارچین درختی است کوچک به ارتفاع ۵ تا ۷ متر همیشه سبز

که از تمام قسمت های آن بوی معطر و مطبوع دارچین استشمام می شود . گل

های آن که در فاصله ماه های بهمن تا اوایل فروردین ظاهر می گردد ، به

رنگ سفید مایل به زرد و مجتمع بصورت خوشه می باشد . اراضی ساحلی ، شنی ، سیلیسی و آبرفتی بهترین

زمین برای پرورش این درخت است .

پوست خشک شده دارچین به صورت لوله ایی شکل در بازرگانی عرضه می شود . سطح خارجی آنها رنگ

حنایی ولی سطح داخلی به رنگ قهوه ای است . دارای بوی مطبوع ، طعم معطر و گرم ، ملایم و کمی شیرین

است ولی تدریجاً تند و سوزاننده می شود .

طبیعت آن : گرم و خشک است

ترکیبات شیمیایی :

دارچین دارای تانن ، یک ماده رنگی ، اسانس ، رزین و دیگر مواد می باشد

اسانس دارچین که تنها قسمت مهم دارچین است به مقدار یک درصد در پوست گیاه وجود دارد و از تقطیر

آن با آب نیز حاصل می شود که در صورت تازه بودن به رنگ زرد روشن است ولی به مرور زمان بعلت اکسیده

شدن به رنگ های زرد طلایی و سپس قهوه ای مایل به قرمز در می آید .

خواص درمانی :

اثر فیزیولوژیکی دارچین مربوط به اسانس و تانن آن است . بعلت دارابودن این دوماه ، اثر محرک و قابض

ظاهر می کند . دارچین دارای خاصیت تقویت کننده اعمال هضم و جریان گردش خون است و از آن برای رفع

سوء هاضمه مخصوصاً در مواردی که با نفخ همراه باشد بعنوان بادشکن استفاده می شود . دارچین به علت

دارابودن تانن برای رفع اسهال ، ضعف عمومی بدن و همچنین برای درمان خونروی در فواصل قاعدگی و غیره

مورد استفاده قرار می گیرد .

اشکال دارویی : دارچین در مصارف داخلی بصورت گرد و به مقدار نیم تا ۵ گرم و آب مقطر به مقدار ۱۰ تا ۶۰

سی سی و همچنین اشکال دیگر مصرف می گردد.

محل رویش :

این گیاه در سیلان و هندوستان می روید . و در ایران نمی روید

آویشن (*origanum vulgare*)

نام های دیگر: آویشن شیرازی-آویشم- آوشن-سه سنبل و غیره می باشد

مشخصات: آویشن گیاهی است علفی ، پایا و چند ساله که شبیه پونه کوهی

است. دارای ساقه های هوایی متعدد و پرپشت، کوتاه و خزنده به ارتفاع ۲۰ تا

۵۰ سانتی متر، دارای بوی معطر که به حالت خودرو در نواحی خشک ، سواحل دریاها ، دامنه کوهستانها ، جنگل

ها می روید . بعلاوه به منظور استفاده های درمانی نیز پرورش می یابد .

این گیاه دارای برگهایی به رنگ سبز تیره و گل های مجتمع به رنگ سفید مایل به سرخ یا بنفش دارد که تا تیر

یا مرداد ماه تمام می شود . از گل های این گیاه نوش معطر و فراوان برای زنبور عسل فراهم می آید. این گیاه

از قدیم الایام مورد استفاده های درمانی بوده است. برگ و سرشاخه های گلدار آن به مصارف درمانی می رسد.

واز آنها اسانس گیری می شود. این اسانس در عطر سازی و صابون سازی حائز اهمیت است.

طبیعت آن : طبیعتی گرم و خشک دارد.

ترکیبات شیمیایی :

در اعضای مختلف این گیاه ، موادی نظیر تانن ، یک ماده تلخ و اسانس روغنی فرار و دیگر مواد یافت می شود

. اسانس که بوسیله تقطیر یا بخار آب از گیاه بدست می آید به سهولت اکسیده شده و تغییر رنگ می دهد .

بخصوص اگر در ضمن تقطیر یا بعدا با ظروف آهنی تماس حاصل کند که در اینصورت رنگ آن تا حد قرمز

تغییر می کند این اسانس بر حسب محل رویش گیاه تفاوت کلی دارد

میوه این گیاه دارای ۲۵ تا ۳۰ درصد مواد روغنی با خاصیت خشک کننده قوی است و باید در شیشه های

کاملاً مسدود در جای سرد و دور از نور نگهداری شود .

خواص درمانی :

سرشاخه های گلدار این گیاه دارای اثر نیرو دهنده است و در ردیف مغزهای تلخ قرار دارد . بعلاوه چون دارای

خاصیت مدر ، مقوی معده ، مسکن اعصاب و قاعده آور است در درمان بیماریهای مختلف از آن استفاده می شود

مصرف دم کرده آن برای درمان نزله های مزمن ، آسم ، سرفه و موارد دیگر استفاده می شود مصرف تازه آن بصورت سبزی به همراه غذا بسیار مفید است . معده را تقویت می کند و برای تقویت دید چشم نافع است

مخلوط نیمکوب سرشاخه این گیاه را با مریم گلی و بابونه درون پارچه ریخته و به حالت گرم در دل پیچه ها ، رماتیسسم و غیره بر روی محل درد ناک قرار می دهند .

از اسانس گیاه در تهیه مواد عطری استفاده می شود و دارای اثر التیام دهنده و ضد عفونی کننده می باشد . باید توجه داشت که مصرف زیاد از حد دم کرده ، شدیداً قلب را تحریک می کند . اسانس آن هم نیز به همین صورت باید به مقادیر کم مورد استفاده درمانی قرار گیرد .

اشکال دارویی : دم کرده ۱۰ تا ۲۰ گرم سرشاخه گلدار گیاه به مقدار ۳ فنجان در روز قبل از غذاهای ظهر و شب - گرد گل های خشک گیاه به مقدار ۲ تا ۴ گرم درروز - مشمع گرم حاصل از نیمکوب سر شاخه گلدار گیاه و پماد ساخته شده از گیاه برای پانسمان و ضد عفونی کردن زخمها و جلوگیری از آلودگی و التیام آنها استفاده می شود.

محل رویش :

گونه های مختلف این گیاه در مناطق مختلف ایران از جمله ارتفاعات منجیل، اراک، کردستان، کرمانشاه، دامنه های جنوبی البرز و خراسان می روید.

کنجد (sesmum indicum)

نام های دیگر : سمسم - جلجلان

مشخصات : گیاهی است یکساله که ارتفاع بوته آن ۶۰ تا ۱۵۰ سانتی متر است. برگها دارای دمبرگ، بیضی شکل ، باریک ، دراز و نوک تیزند. قسمت فوقانی ساقه آن پوشیده از کرک ولی قسمتهای تحتانی عاری از کرک می باشد . گل های آن که بطور منفرد در کناره برگهای قسمت انتهایی ساقه ظاهر می گردد به رنگ سفید یا قرمز است . میوه اش

دارای پوشینه (کپسول) و محتوی دا نه های کوچک ، مسطح و بیضوی است.

قسمت مورد استفاده کنجد ، دانه های آن است رنگ دانه کنجد به تفاوت بر حسب واریته های مختلف گیاه ممکن است سفید ، حنایی ، قهوه ای سیاه و ابلق باشد .

انواع دانه های گیاهان مولد روغن کنجد :

- ۱- **دانه های سفید :** واریته مولد دانه های سفید گل هایی به رنگ گلی یا سفید مایل به گلی و لی در هر حال روشن تر از واریته های دیگر است . دوره نمو گیاه مولد این دانه ها خیلی کوتاه و حداکثر ۴ ماه است .
- ۲- **دانه های سیاه :** واریته مولد دانه سیاه گل هایی به رنگ گلی یا قرمز داشته و روغن حاصل از دانه های آن دارای مصارف دارویی است . همچنین در عطرسازی و تهیه فراورده های زیبایی نیز از آن استفاده می شود .
- ۳- **دانه های قهوه ای یا حنایی :** دارای ارزش کم است و واریته آن از نظر کشت چندان مورد توجه نیست .

روغن حاصل از دا نه های سفید بهترین روغن کنجد ولی روغن دانه های سیاه بیشتر از نظر تولید مقدار زیاد تر روغن قابل توجه است . برای استخراج روغن کنجد ، ابتدا دانه ها را بخوبی تمیز و پاک نموده در آب می شویند تا مواد رنگی پوسته دانه که موجب رنگین شدن روغن می گردد از آنها خارج گردد . سپس دانه ها را له کرده و در آب وارد می کنند تا پوسته دانه در سطح آب شناور و از آن جدا شود . مغز دانه های جدا شده را پس از خشک شدن در کمی آب جوش بصورت خمیر در می آورند و تحت اثر فشار ، بدون مداخله گرما ، از آنها روغن استخراج می کنند . از باقی مانده فشار اول ، تحت اثر گرما و فشار ، نیز روغنی حاصل می گردد که منحصراً به مصارف صنعتی و تهیه صابون و غیره می رسد . روغن کنجد خوراکی به رنگ زرد روشن با طعمی ملایم است در زمستان تحت اثر برودت منجمد نمی شود .

طبیعت آن: طبیعتی گرم و تر دارد

ترکیبات شیمیایی :

روغن کنجد مرکب از گلیسریدهای اسیدهای چرب مایع ، گلیسریدهای اسیدهای چرب جامد ، لیسیتین و ارسنیک مواد قندی ، رزین ، تانن ، لعاب ، اسانس ، پکتین ، ویتامین E و دیگر مواد می باشد.

خواص درمانی : کنجد مغذی ، مدرونرم کننده است. برای نرم کردن سینه مفید می باشد و صدا را باز می کند. باز کننده گرفتگی ها و انسداد است، برای روماتیسم، بی حسی و کرختی ، یبوست ، کاهش فشار خون بالا و بیماریهای رحم تجویز می شود .

نوع مرغوب کنجد به مصارف تغذیه می رسد . مقدار ۴۰ تا ۶۰ گرم آن اثر ملین دارد. از روغن کنجد به علت خاصیت تند نشدن آن در مصارف درمانی بجای روغن زیتون استفاده بعمل می آید. هم چنین برای سرخ کردن بدلیل تحمل حرارت بالا جزء روغنهای مناسب است. نوع ناخالص و فشار دوم روغن کنجد در تهیه صابون و چرب کردن ماشین آلات استفاده بعمل می آید . باقیمانده دانه کنجد پس از استخراج روغن به مصارف تغذیه چهارپایان می رسد . زیرا مواد پروتئیدی فراوان ، مواد چرب و فسفات های کلسیم و پتاسیم دارد . نوع خالص روغن کنجد در تهیه فراوده های آرایشی و بهداشتی ارزش فراوان دارد از روغن کنجد نوعی کرم و موم سفید تهیه می شود.

محل رویش: محل اصلی رویش این گیاه هندوستان است . ولی واریته های آن در ایران و سایر نقاط دنیا پرورش می یابد.

گاوزبان (borag officinalis)

نام های دیگر: لسان الثور - دیم حاج وغیره می باشد.

مشخصات: گاوزبان گیاهی است با برگهای زبروچون زبری روی برگها شباهت به زبری زبان گاو دارد، از این جهت آن را گاو زبان نامیده اند. گاو زبان گیاهی است علفی، یکساله و به ارتفاع ۱۵ تا ۷۰ سانتی متر، گل های آن که به تناسب محل رویش در فاصله ماههای فروردین و

تیر ظاهر می شود رنگ آبی زیبا و بندرت سفید یا گلی دارد. گاو زبان را به منظور استفاده های درمانی، در برخی نقاط پرورش می دهند.

قسمت مورد استفاده این گیاه گل، برگ و یا سرشاخه گلدار آن است. برگ گاوزبان دارای بوی ضعیف و طعم بدون مزه است ولی گل هایش طعم لعابی دارد.

طبیعت آن: گل گاوزبان طبیعتی گرم دارد

ترکیبات شیمیایی:

گل و به طور کلی اعضای مختلف گیاه دارای لعاب نسبتاً فراوان حدود ۳۰ درصد است. اعضای سبز گیاه دارای نیترات پتاسیم و مواد دیگری نظیر زرین ها، مالات کلسیم، مقدار بسیار جزئی اسانس، املاح منگنز، منیزیوم و اسید فسفریک می باشد.

خواص درمانی:

گل و برگ گاوزبان اثر نرم کننده، معرق، مدر، آرام کننده و تصفیه کننده خون را دارد. مصرف آن در تمام مواردی که احتیاج به تقویت اعمال کلیه، برونشها و پوست باشد، مانند: زکام، سرفه، نزله، برونشیت، بی اختیاری ادراری و غیره توصیه گردیده است.

در رفع التهابات و ورم کلیه (نفريت) و تسکین دردهای ناشی از آن موثر واقع می شود. آنچه مسلم است این است که از گاوزبان نباید در درمان بیماریهای ذکر شده اثری قاطع و سریع انتظار داشت. در استعمال خارج، له شده برگهای تازه گاوزبان اگر برروی آبسه ها و سوختگی های بدن قرار گیرد حالت تسکین درد و بهبودی ظاهر می شود هم چنین برای برطرف کردن وسواس، کاهش التهابات کلیه، ضعف قلب، تنگی نفس، آرام بخش در های استرس ناگهانی توصیه می شود

اشکال دارویی :

دم کرده ۲۰ تا ۶۰ گرم برگ یا گل در یک لیتر آب به مقدار ۲ تا ۳ فنجان در روز ، در فاصله غذاها (برای آنکه دم کرده گاوزبان دارای همان رنگ طبیعی خود باشد باید عمل دم کردن سریع انجام شود) استفاده دارد. جوشانده ۵۰ تا ۱۰۰ گرم آن در یک لیتر آب برای استعمال خارج کاربرد دارد . از برگهای جوان آن در بسیاری نواحی به صورت سالاد استفاده بعمل می آورند

محل رویش: محل رویش این گیاه بیشتر در شمال غربی ایران و بعضی نقاط کوهستانی می باشد .

گردو Juglans regia

نام های دیگر : گردکان - گوز - جوز - چارمغز و غیره می باشد.

مشخصات : درختی است زیبا و از درختان مفید به شمار می رود گل های نر به شکل استوانه ایی و آویزان و گل های ماده جداگانه و منفرد یا گروهی در انتهای شاخه جوان ظاهر می شود. میوه آن کروی و دارای سه پوست است. ۱- پوست پرده ای نازک که روی مغز چسبیده است. ۲- پوست سخت روی مغز که به رنگ قهوه ای روشن است و مغز را از پوسته رویی جدا می کند. ۳- پوسته خارجی گردو که سبز رنگ و کمی گوشتی

است که اگر مدتی بماند رنگ آن سیاه می شود. چون ظاهری زیبا و سایه افکن دارد از این جهت غالباً اقدام به پرورش آن در باغها می شود. انتشار و پراکندگی آن به نحوی است که تا ارتفاع زیاد در کوهستانها بالا نمی رود.

قسمت مورد استفاده درخت گردو، برگ، قسمت گوشتدار میوه سبز، پوست ثانوی و چوب آن است.

طبیعت آن : طبیعت مغز گردو گرم و خشک است.

ترکیبات شیمیایی :

برگ درخت گردو دارای اسانسی با بوی مخصوص و محتوی مقدار زیادی پارافین، تانن، ماده ای که اثر نرم کننده پوست بدن دارد که در برگهای خشک اثر آن از بین می رود. دارای مقدار کمی از نوعی ماده چرب، املاح معدنی و نوعی آنزیم است. پوسته گوشتدار میوه سبز گردو دارای قند، اسیدهای آلی، فسفات و دیگر مواد می باشد.

خواص درمانی :

مقوی بدن و حواس است، محرک کلیه ها و معده می باشد، برای بیماری ریه و حنجره مفید است، درد روده و سوزش سر دل و ترش شدن غذا در معده را رفع می نماید، از اسهال خونی جلوگیری کرده، تصفیه کننده خون و خون ساز است، مانع تشکیل سنگ در کلیه و در کیسه صفرا می شود.

بیشتر از گردو به عنوان تغذیه استفاده می شود مخصوصاً به عنوان مصلح پنیر و لبنیات هم چنین همراه مواد غذایی که طبیعتی سرد دارند به عنوان معتدل کننده استفاده می شود

در استعمال خارج اثر التیام دهنده زخم و جراحات و ضد عفونی کننده دارد . برگ درخت گردو و قسمت گوشتدار میوه سبز آن بصورت دم کرده یا جوشانده در لنفاتیسم ، خنازیر و عوارض مختلف آن مانند عوارض استخوانی ، مفصلی ، ضایعات مجرای بینی ، حلق و.....می تواند مصرف شود . هم چنین جوشانده برگ درخت اثر قاطع در رفع اولسرها ، سردرد ، سرمازدگی و.... ظاهر می کند

محل رویش :

درخت گردو بطور خودرو در مناطق و جنگلهای شمال ایران در آستارا، طالش، رودبار، و..... همچنین در ارسباران وجود دارد و در باغهای سایر مناطق کشور مخصوصا مناطق سردسیر و معتدل نیز کاشته می شود .

بارهنگ plantago major

نام های دیگر : بارتنگ - لسان الحمل - سمن دو دم و غیره می باشد . مشخصات : گیاهی علفی و خودروبه ارتفاع ۱۰ تا ۴۵ سانتی متر و بدون ساقه، می باشد . برگهای آن تخم مرغی، پهن و ضخیم، به رنگ سبز و گلهای آن خوشه ای که در انتهای یک پایه گل دهنده گرز مانند ظاهر می شوند. گلهای آن به رنگ خاکستری روشن یا تقریباً مایل به قرمز و مجتمع می باشند . میوه اش پوشینه داشته و حاوی ۴ تا ۸

دانه کوچک و بیضوی می باشد. قسمت مورد استفاده این گیاه ، برگ ، ریشه و دانه های آن است که در طب عوام به مصارف درمانی عدیده می رسید . این گیاه تولید نوش نمی کند ولی زنبور عسل برای استفاده از دانه های گرده ، به سمت آنها جلب می شود

طبیعت آن : طبیعت برگ بارهنگ سرد و خشک است .

خواص درمانی :

ریشه ، برگ و دانه گیاه اثر قابض و نرم کننده دارد و از آنها به عنوان تصفیه کننده خون ، آرام کننده و رفع تحریکات در نزله های مزمن برونشها ، نزله مجاری ادرار ، دستگاه هضم ، رفع ناراحتی های آسم مرطوب استفاده می شود .

جوشانده این گیاه ، یکی از بهترین داروها جهت رفع نزله های مزمن ششها است .

- دم کرده تخم بارهنگ زخم های دستگاه گوارش را التیام می بخشد، سینه را نرم می کند ، برای درمان ناراحتی های ریه و آسم موثر است و تقویت کننده کلیه ، کبد و طحال می باشد ..
- برگ تازه بارهنگ که چند ساعت در آب جوشانده شود ، اگر بر روی زخمهای باز گذارده شود نه تنها زخمها را از خطر آلودگی حفظ می کند بلکه سرعت التیام آنها را باعث می شود .

- بکار بردن کرم بارهنگ در رفع جوشهای صورت، جوش ناحیه بینی، چانه و گونه ها مفید است.
- برگ تازه و له شده بارهنگ اگر در محل خارش و تحریکات پوستی یا سوختگی سبک قرار داده شود در رفع ناراحتی های مذکور مفید ظاهر می شود.
- **بهداشت پوست:** مقداری برگ تازه بارهنگ را به مدت ۵ دقیقه در شیر بجوشانند و سپس مایع حاصل را پس از صاف و سرد شدن بر روی پوست اثر داده و به ملایمت بمالید. با این عمل پوست نرم و شاداب شده و حتی ناراحتی های ناشی از تاثیر گرما و اشعه خورشید بر روی پوست نیز از بین می رود. برگ تازه له شده بارهنگ اگر در محل خارش و تحریکات پوستی و یا محل های سوختگی های سبک اثر داده شود اثرات مفید ظاهر می کند.
- بارهنگ از گیاهانی است که ارزش درمانی آن در استعمال خارج خیلی بیشتر از مصارف داخلی آن است.

محل رویش: گونه های مختلف بارهنگ در غالب نواحی ایران می رویند. بطور کلی علف هرز مراتع محسوب می شود و معمولا در باغها، روی چمن ها و کنار جوی آب در نواحی معتدله زمین به وفور یافت می شود و در بعضی مناطق به طور پرورشی نیز تولید می گردد.

گل سرخ damascena roda

نام های دیگر: نوع خیلی معطر آن را گل محمدی یا گل گلاب گویند.

ورد احمر و احمر بستانی از دیگر نام های آن است .

مشخصات : گیاهی است کوچک با شاخه های گل دهنده ، خمیده و تیغ

دار با تیغ های درشت و ریز . برگهایش ۳ تا ۵ برگچه دارد و هر برگچه دارای

دندانه است. روی برگچه صاف و سبز پشت آنها سبز کم رنگ است . میوه آن گرد یا تخم مرغی به طول یک و نیم سانتی متر می باشد گلبرگهای آن ، رنگ صورتی روشن یا سفید دارند

طبیعت آن : گرم و تر می دانند.

مدارک تاریخی نشان می دهد که تهیه آب مقطر گل سرخ (گلاب)، نخستین بار از ایران آغاز گردید و بعد به نواحی دیگر سرایت کرد. بوی اسانس گل سرخ خیلی قوی است ولی اگر به حالت رقیق شده در آید بسیار مطبوع می گردد .

اسانس گل سرخ از نظر کلی دارای دو قسمت است ، یکی جامد و دیگری مایع می باشد . قسمت جامد آن فاقد بو می باشد ولی قسمت مایع بوی قوی دارد.

اسانس گل سرخ باید در ظروف در بسته به حالت مملو و دور از نور و در جای سرد نگهداری شود . از این اسانس برای معطر ساختن و خوش طعم کردن فراورده های دارویی و غذایی استفاده می شود .

خواص درمانی :

گلبرگهای آن ، اثر ملین دارد . از این جهت برای رفع یبوست کودکان ، اشخاص مسن و بیماران در دوران نقاهت مصرف می شود غنچه های گل سرخ . مقوی ، مفرح و لطیف کننده اعضای بدن است ضعف قلب را برطرف می کند.

بوییدن آن سبب تقویت اعصاب و قلب و سایر اعضای بدن می شود

در طب سنتی از گل سرخ به عنوان دفع کننده اخلاط مضر استفاده میشود

هم چنین به عنوان مصلح به همراه ابنیات مخصوصا دوغ و.... استفاده می گردد.

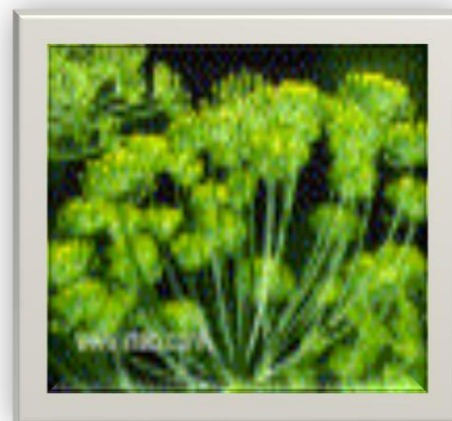
محل رویش :

این گیاه بطور وحشی در جنگلهای مینو دشت دیده می شود و در مناطق البرز و در اراک انتشار دارد. نوع معطر آن در مناطق مختلف ایران به خصوص در قمصر کاشان ، راوند و بعضی دیگری از شهرهای ایران کشت می شود.

شوید *anethum graveolens*

نام های دیگر : شود - شوت - شبت وغیره می باشد.

مشخصات : شوید گیاهی یکساله به ارتفاع ۴۰ سانتی متر تا یک متر و ساقه آن قائم ، استوانه ای بی کرک است برگها سبز تیره و بی کرک و گل‌های آن کوچک وزرد رنگ که بصورت گروهی مانند چتر در انتهای

شاخه گل دهنده قرار دارند که مخروطی شکل و به رنگ سفید می باشند . میوه اش بیضوی و مسطح به طول ۳ تا ۴ میلی متر و به عرض ۳ میلی متر و به رنگ قهوه ای شکلاتی روشن است . گل های ریزو زرد رنگ شوید با آنکه نوش کم تولید می کند ولی کم و بیش مورد بازدید زنبور عسل قرار می گیرند .

قسمت مورد استفاده شوید ، میوه و برگ آن است .

طبیعت آن : برگ شوید طبیعتی گرم و خشک دارد .

ترکیبات شیمیایی :

برگ شوید دارای اسانس - مس و دیگر مواد و تخم شوید دارای تانن - یک ماده رزینی - یک ماده چرب و اسانس روغنی فرار می باشد.

خواص درمانی :

میوه شوید دارای اثرات درمانی مشابه رازیانه و زیره سیاه است ، اثر نیرودهنده ، مقوی معده ، هضم کننده غذا ، بادشکن ، مدر ، ضد تشنج ، رفع استفراغ ، آرام کننده و زیاد کننده ترشحات شیرمی باشد . اسانس روغنی آن ضد انگل قوی می باشد هم چنین دم کرده تخم شوید مقوی معده و باد شکن است . برای تسکین درد معده ، رفع دل پیچه اطفال ، رفع کم شدگی شیر زنان و بر طرف کردن بی خوابی اث مفید دارد . در استعمال خارجی اثر نرم کننده و التیام دهنده دارد . ولی بیشتر در مصارف داخلی مورد استفاده قرار می گیرد و

استعمال میوه شوید در فرمول تهیه بعضی از فراورده های ضد نفخ کودکان شیرخوار وارد می شود در تغذیه به عنوان طعم دهنده و نیز مصلح برخی از غذاها با طبیعتی سرد از جمله ماهی و برنج می باشد .

در دامپزشکی از میوه آن برای رفع نفخ و دردهای ناشی از آن برای چهارپایانی مانند بز و گوسفند و دامها استفاده می شود .

از برگ شوید بعنوان چاشنی و معطر ساختن اغذیه استفاده بعمل می آید . میوه آن نیز به همین منظور می رود .

اشکال دارویی : دم کرده ۴ تا ۱۸ در هزارمیوه (دانه) به مقدار ۲ تا ۳ فنجان در روز بعد از هر غذا – گرد میوه به مقدار ۲ تا ۳ گرم در روز – اسانس شویدبه مقدار ۲۵٪ گرم تا یک گرم بر روی یک حبه قند . در استعمال خارج جوشانده های ۵۰ تا ۱۰۰ در هزاربرگ و سرشاخه گلدار گیاه برای تهیه لوسیون بکار می رود .

محل رویش :

شویددر غالب نقاط ایران پرورش می یابد . علاوه بر آن در نواحی مختلف ایران مانند تبریز ،خراسان و غیره به صورت خودرو و نیمه خودرو یافت می شود .

خرفه purslane c0mm0n

نام های دیگر: پرپهن-خلفه-بقله-پرنیان و غیره می باشد

مشخصات: گیاهی است علفی، گوشتدار و یکساله با ساقه هایی خوابیده به رنگ قرمز که گل هایی کوچک و به رنگ زرد دارد. نژادهای وحشی آن عمدتاً ساقه های گسترده بر سطح زمین ولی نژاد پرورش یافته آن ساقه ای ضخیم، گوشتدار به وضع قائم و به ارتفاع ۱۰ تا ۴۰ سانتی متر دارند. تخم های آن سیاه و بسیار ریز می باشد. نمونه های وحشی آن معمولاً کنار جاده های متروک، حاشیه دریاچه ها و اراضی شندار مناطق معتدله و نواحی سایه دار یافت می شود

طبیعت آن: برگ خرفه طبیعی سرد و تر دارد

ترکیبات شیمیایی:

خرفه دارای ۹۲ تا ۹۵ درصد آب، مواد لعابی، پکتین، مواد چرب، هیدراتهای کربن، کلسیم، فسفر، تیامین، نیاسین، ریبوفلاوین، منیزیم، منگنز، پتاسیم، سدیم است

خواص درمانی:

خرفه دارای اثر مدر، ضد اسکوربوت، تب بر، تصفیه کننده خون و تسکین دهنده تشنگی است. مصرف خام یا پخته آن، کمک مفید در رفع التهاب های داخلی بدن مانند: التهاب دستگاه هضم و دستگاه دفع ادرار می نماید. هم چنین در موارد سرفه های مقاوم و تسکین نیافتنی، بیخوابی و خونروی در فواصل قاعدگی می تواند مورد استفاده قرار گیرد. در خونرویه های لثه دندان که معمولاً در بیماری اسکوربوت پیش می آید اگر برگهای تازه خرفه ضمن جویدن به آهستگی مصرف گردد اثر مفید در بهبود آن ظاهر می گردد در استعمال خارج از برگهای له شده خرفه یا شیر برگهای آن بصورت قرار دادن بر روی عضو در رفع سوختگی ها استفاده درمانی بعمل می آید

در نواحی شمال ایران مانند رشت و اطراف آن از خرفه نوعی غذای مطبوع تهیه می شود که به عنوان خنکی و تصفیه کننده خون مصرف می شود. مصرف ساقه برگدار و جوان خرفه به حالت خام در سالاد و یا به حالت پخته در نواحی مختلف اروپا به جای اسفناج در تهیه نوعی آش استفاده می شود.

محل رویش:

در کلیه نواحی ایران اگر خرفه در محیطی فقط یکبار کشت گردد نه تنها همه ساله در آنجا بطور خودرو ظاهر خواهد شد، بلکه در اطراف آن منطقه نیز توسعه خواهد یافت.

خاکشیر *descurainia sophia*

نام های دیگر: خاکشی - خاکشور - خاکژی وغیره می باشد.

مشخصات : گیاهی است علفی یکساله ودوساله از تیره شب بو ، دارای ساقه ای به ارتفاع متغیر ۳۰ سانتی متر تا یک متر می باشد . قسمت پایین گیاه دارای پوششی از کرک و بالای گیاه بدون کرک ودر بعضی موارد تمام گیاه بدون کرک است . گل های آن به رنگ زرد روشن می باشد . میوه آن

خورجین درازداشته که در داخل غلاف خورجین دانه ها قرار دارند .

طبیعت آن : طبیعت دانه خاکشیر گرم وتر است .

خواص درمانی :

دارای اثر التیام دهنده زخم و جراحات است . و برای رفع التهاب پوستی مانند کهیر موثر می باشد . اشتها آور و باز کننده گرفتگی صدا می باشد. از بین برنده اخلاط ریه می باشد و حرکات دودی روده را تحریک می کند. سابقاً از جوشانده گیاه برای رفع اسهال های ساده و رفع ترشحات زنانگی استفاده بعمل می آمده است . دانه های آن نیز بعنوان تب بر ، دفع کرم و رفع التهاب کلیه مصرف می شده است . مصرف آن در دوران بارداری مفید ذکر شده است . در ایران از خاکشیر (دانه گیاه) بعنوان ملین ، مخلوط در آب سرد استفاده می شود . اگر از دانه آن همراه آب سرد استفاده شود برای در مان اسهال مفید است و چنانچه به همراه آب جوش استفاده شود اثر ضد یبوستی دارد

محل رویش :

این گیاه بصورت خودرو در باغها و صحراها و مناطق مختلف ایران می روید.

شاهتره *fumaria parviflora*

نام های دیگر: شاتره- شاهترج- سلطان البقول- تلخی و غیره می باشد. مشخصات: گیاهی علفی و یکساله دارای ساقه نسبتاً قوی ، برگهای کم و بیش سبز و غبار آلود . گل های آن به رنگ سفید ،نوعی دیگر به رنگ بنفش مایل به قرمز ، مجتمع بصورت خوشه های کوتاه و میوه اش مدور یا بیضوی به قطر ۲ میلی متر می باشد . این گیاه بطور خودرو در نواحی مرطوب و کنار جریانهای آب ،دیوارها و زمین های نرم و متروک می روید . جمع آوری شاهتره ها از اردیبهشت تا مهرماه که گیاه دارای گل و برگ است ، صورت می گیرد کلیه قسمت های گیاه به مصارف درمانی می رسد .

طبیعت آن : گرم و خشک است .

ترکیبات شیمیایی : اعضای مختلف این گیاه دارای موادی نظیر مواد رزینی ، املاح معدنی مختلف ، موسیلاژ ، یک ماده تلخ قابل استخراج ،تانن ، اسید آلی بنام اسید فورمیک و آلکالوئید دیگر مواد می باشد .

خواص درمانی :

شاهتره خلط آور ، مدر و معرق است و در رفع بیماری های پوستی و برخی تومورهای سرطانی اثرات مفید ظاهر می کند . بعلاوه اثر مقوی معده و تصفیه کننده خون دارد . مصرف آن استفراغ را متوقف می کند .برای گیاه خشک اثرات مدر ، اشتها آور ، و معرق قائل اند. واز آن برای رفع بیماریهای پوستی استفاده بعمل می آورند.

در ایران از کلیه قسمت های گیاه نوعی آب مقطر تهیه می شود که تحت نام عرق شاهتره به مصارف درمان بیماریهای پوست می رسد بعلاوه از آن بعنوان تصفیه کننده خون استفاده بعمل می آید .

محل رویش :

این گیاه در مناطق مرطوب و نیمه مرطوب از نواحی شمال ایران ، آذربایجان ، فارس ، کرمان ، خراسان و اطراف تهران می روید .

اسفند harmel

نام های دیگر: اسپند-سپند-حرمـل و غیره می باشد .

مشخصات : گیاهی است علفی ، پایا چند ساله به ارتفاع ۳۰ تا ۴۰

سانتی متر و حتی بیشتر با برگهایی به رنگ سبز روشن و گلهایی

درشت و زیبا به رنگ سفید تیره . میوه آن کپسولی است کروی شکل

که دانه های سیاه رنگ متعدد در داخل آن می باشد و به حالت خودرو در در برخی نواحی بایر ایران تا جایی که شوره زمین زیاد نباشد فراوان دیده می شود . قسمت مورد استفاده آن ، دانه گیاه است .

طبیعت آن : طبیعتی گرم و خشک دارد.

ترکیبات شیمیایی :

دانه های اسفند دارای آلکالوئیدهای مختلفی است که به صورت بلورهای منشوری یا سوزنی می باشند. یک نوع الکالوئید دارای اثر نیرو دهنده سیستم اعصاب مرکزی بوده و ماده ای سمی است . مقدار کشنده آن در موش صحرایی ۱۲۰ میلی گرم برحسب هر کیلوگرم وزن بدن جانور است .

خواص درمانی :

مصرف دانه این گیاه به عنوان تب بر و برای درد معده تجویز می شود. بادهای روده را تحلیل کرده و ترشح شیر را افزایش می دهد. دم کرده برگ اسفند ، قاعده آوراست ترشح شیر را زیاد **کرته** و جنین را سقط می کند . در طبابت های قدیم اعراب بعنوان خواب آور ، معرق ، ضد کرم و قاعده آور مصرف داشته است .

محل رویش :

این گیاه در بسیاری از نواحی بایر و حاشیه های کویر ایران ، راه تهران به قم و اصفهان ، تهران به قزوین ، کرمان ، فارس ، سیستان و بلوچستان ، خراسان و دیگر نقاط ایران می روید .

شنبلیله fenug reck

نام های دیگر : شنبلیله- گیاه اقبال - حلبه- حلبه و غیره می باشد

مشخصات : گیاهی است علفی ، یکساله با ارتفاع آن ۱۰ تا ۵۰ سانتی متر که گل هایی منفرد به رنگ های مختلف زرد روشن ، بنفش یا سفید دارد. میوه آن به شکل غلاف دراز بوده و در داخل آن بیست دانه شنبلیله به رنگ زرد حنایی تا قهوه ای وجود دارد . بوی آن قوی

و معطرو طعمش تلخ است .

شنبلیله بطور کلی دو نوع است ، یکی گونه زینتی و معطرو گونه دیگر خوراکی .

طبیعت آن : طبیعتی گرم و خشک دارد.

ترکیبات شیمیایی :

مواد چرب ، مواد نشاسته ای و قندی ، مواد ازته ، مقدار زیادی مواد فسفردار ، تانن ، یک ماده زرد رنگ ، اسانس ، اسید نیکو تینیک (ویتامین PP) و دیگر مواد می باشد. اسید نیکوتینیک عامل جلوگیری از بیماری پلاگر است که بمقدار ناچیز در سلولهای زنده ولی به مقادیر زیاد در جگر ، خمیر مایه ، شیر ، گوشت سفید، یونجه ، سبزیجات و غلات یافت می شود. واز نظر درمانی اثر گشادکنندگی مجاری عروق خونی را دارد.

خواص درمانی :

دانه شنبلیله نه تنها اثر نرم کننده و رفع تحریکات جلدی دارد بلکه دارویی است نیرو بخش که دارای اثر ترمیم کننده قوای از دست رفته می باشد . از این نظر اختصاصاً در بیماران مبتلا به سل و افراد لاغر و نحیف به منظور فراهم آوردن ذخایر لازم در بدن مفید ظاهر می شود . با مصرف دانه شنبلیله ، حالت عمومی بیمار سریعاً بهبودی محسوس پیدا می کند و این بهبودی نیز حتی در هنگامی که تب در بیمار هنوز قطع نشده ، قابل تشخیص است . در استعمال خارج از جوشانده دانه شنبلیله بصورت غرغره در ورم لوزه ها ، درد گلو و بصورت تنقیه در التهاب و ورم معده و روده ، اسهال های ساده ، بواسیر ، افتادگی رکتوم استفاده بعمل می آید .

به صورت لوسیون در آفت و کمپرس گرم در ترک خوردن لب یا نوک پستان زنان و رفع التهاب رحم استفاده بعمل می آید . و محلول های آن برای شستشویهای مهبلی مورد استفاده قرار می گیرد.

با پختن ۳ قاشق آرد دانه شنبلیله در سرکه می توان ضماد چربی جهت رفع التهاب های سطحی بدن و اولسرها تهیه نمود. جوشانده ۶۰ تا ۱۲۰ درهزار دانه شنبلیله برای تنقیه و یا بصورت کمپرس بکار می رود .

اشکال دارویی:

جوشانده ۳۰ تا ۵۰ درهزار دانه نیمکوب (به شرطی که مدت جوشیدن آن نسبتا طولانی باشد) - دانه خرد شده و با آرد عاری از بوبه مقدار ۲ تا ۳ قاشق قهوه خوری مخلوط در عسل یا مربایا شکلات - عصاره روان بمقدار یک قاشق قهوه خوریدر هر غذا مصرف می شود.

محل رویش :

شنبلیله در نواحی مختلف ایران پرورش می یابد و از سبزیهای مفیدی است که در تهیه اغذیه پیوسته مورد استفاده قرار می گیرد . بعلاوه بصورت خودرو در نواحی مختلف آذربایجان ، اصفهان ، فارس ، خراسان و نواحی مرکزی ایران می روید .

شیرین بیان liquorice

نام های دیگر : گیاه شیرین -ریشه مجو- مویانه وغیره می باشد.

مشخصات : گیاهی است علفی وچند ساله ، دارای ساقه هوایی بلند به طول نیم تا یک متر که در محیط های مساعد به ارتفاع ۲ متر هم می رسد . برگهای آن به رنگ سبز غباری است. گل های آن به رنگ آبی روشن، بنفش ، زرد و غالباً همراه با لکه های سفید رنگ است . میوه آن به رنگ قهوه ای یا قهوه ای روشن است .ریشه این گیاه خیلی عمیق در زمین فرو می رود. این گیاه دو نوع دارد که از نظر ظاهری شبیه بهم هستند اما از نظرخواص فیزیو لوژیکی کاملاً متفاوت می باشند. ریشه یکی از آنها تلخ مزه بوده وتقرباسمی است وتلخه یا تلخ بیان نام دارد ودیگری که مورد نظر طبی است ریشه شیرین مزه دارد وشیرین بیان نامیده می شود. ریشه و ریزوم شیرین بیان مصارف دارویی دارند ودارای بوی مخصوص و طعم آنها شیرین است

طبیعت آن : گرم وتر است

ترکیبات شیمیایی : ریزوم و ریشه گیاه شیرین بیان دارای گلوکز ،ساکارز ، رزین ، کمی اسانس و دیگر مواد می باشد ولی ماده اصلی آن گلیسیرین است که طعمی شیرین دارد

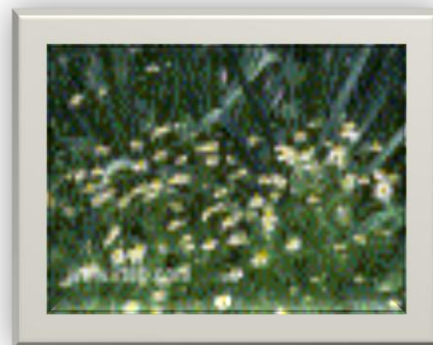
خواص درمانی :

شیرین بیان علاوه بر آنکه در داروسازی جهت مخفی ساختن طعم ناپسند بعضی داروها بکار می رود با مسهل های قوی نیز که مصرف آنها معمولاً پیچش و ناراحتی بوجود می آورند مخلوط می گردد . زیرا مصرف آن موجب کم شدن انقباضات روده می شود .

شیرین بیان برای رفع سرفه های عصبی ، برونشیت و التهاب نای موثر است . مصرف آن در موارد التهاب معده ، زخم معده و اثنی عشر اثر درمانی ظاهر می کند .توجه داشته باشید که ریشه شیرین بیان فشار خون را بالا می برد

محل رویش : دراکثر نواحی وشهرهای مختلف ایران مانند گرگان ،آذربایجان ، کردستان ، همدان ، فارس ، خراسان و دیگر شهرها می روید ودر باغها برروی بانه های انگور، دیوارها ودامنه کوهها به وفور یافت می شود

بابونه matricarichamomilli

نام های دیگر: بابونج-اقحوان - بابونه صغیر و غیره می باشد .

مشخصات : گیاهی است یکساله بسیار معطر به ارتفاع یک متر که برگهای آن سبزبریده شده و بسیار نازک . گل های آن به رنگ سفید و زرد بسیار معطر که در یک طبق مدور کوچک قرار دارد و در فصل بهار و تابستان می رسند. میوه اش فندقه و بسیار کوچک می باشد

قسمت مورد استفاده این گیاه کاپیتول های آن است که در فاصله ماههای اردیبهشت تا مهر آنرا از ساقه جدا کرده و برای خشک کردن به صورت قشر نازکی می گسترانند.

طبیعت آن: طبیعت آن گرم و خشک است .

ترکیبات شیمیایی :

دارای تانن ، انواع اسیدهای آلی و دیگر موادمی باشد. کاپیتول های این گیاه دارای اسانس است که در حالت تازه رنگ آبی تیره دارد . تدریجاً با تاثیر هوا و نور ، رنگ آن سبز و قهوه ای می شود . این اسانس حالت چسبنده دارد و در هوای صفر درجه منجمد می شود . این اسانس باید در ظروف شیشه ای کاملاً در بسته در جای سرد و دور از نور نگهداری شود .

خواص درمانی :

بابونه مدر ، معرق ، مقوی معده ، بادشکن ، اشتها آور ، هضم کننده غذا ، صفرابر ، قاعده آور و التیام دهنده است ، اثر ضد عفونی کننده ضعیف ولی قاطع دارد . بعلاوه مسکن درد و ضد تشنج است .

اسانس آن اثر ضد تشنج و بی حس کننده دارد . با مصرف آن تعداد گلبولهای سفید خون نیز زیاد می گردد و چون از ترشح و التهاب های چرکین مخاط ها جلوگیری بعمل می آورد ، از این نظر ، به کار بردن آن در رفع یبوستهایی که مواد دفعی مخصوصاً در کولون چپ جمع می گردد ، اثر مفید ظاهر می کند . از این اسانس برای معطر ساختن طعم بعضی از غذاها استفاده بعمل می آید

اگر به شیر نوزادان مقدار کمی از دم کرده کاپیتولهای گیاه افزوده شود ، دل پیچه های ناشی از نفخ و حالات تشنجی کودک رفع می گردد

تنطور گل های این گیاه ، اثر فعال در برقراری حالت قاعدگی و تنظیم آن ظاهر می کند . در استعمال خارج ، ضماد ، لوسیون و حمام فراورده های این گیاه اثر قاطع در رفع بیماریها دارد . بطوری که از آنها برای محفوظ نگهداشتن زخم از آلودگیها و بهبود آن می توان استفاده بعمل آورد .

حمام گرم آن زخمها را ضد عفونی و التیام آنها را تسریع می کند .

(منظور از حمام ، در تمام موارد معنای قرار دادن تمام بدن یا عضو بیمار در محلولات دارویی است)

حمام یا لفاف فراورده های این گیاه اثر معالج در زخمهای واریسی ، اگزماهای کهنه و خارشهای اشخاص مسن دارد .

از گرد این گیاه می توان به صورت پاشیدن بر روی عضو ، اثر مفید در رفع اگزما ی مرطوب و دردناک و کچلی کودکان به دست آورد .

جوشانده کاپیتولهای گیاه برای شفاف کردن و تغییر رنگ مو کاربرد دارد . عصاره حاصل از کاپیتول های این گیاه برای ضد عفونی کردن مخاط دهان و لثه ها پس از دندان کشیدن ، و پماد آن برای جلوگیری از آلودگی زخمها و بهبود جوشها ، سوختگی ها ، جراحات ، خراش و همچنین ترک پوست و نظایر آن بکار می رود .

محل رویش :

این گیاه دربرخی مناطق شمال،شوشتر لرستان ، خوزستان اطراف تهران و دماوند می روید.درباغچه ها نیز کاشته می شود.

achillea millefolium بومادران

نام های دیگر: بوی مادران - الف ورقه - هزار برگ و غیره می باشد.
مشخصات : گیاهی است چند ساله با ارتفاع ۲۰ تا ۸۰ سانتی متر و ساقه هایی باریک زرد رنگ. برگهای آن کوچک و پوشیده از کرک است.

گل‌های آن خیلی کوچک و سفید رنگ و در بعضی گونه ها سفید مایل به کبود یا مایل به صورتی دارد که در تابستان به شکل گروهای درانتهای ساقه گل دهنده ظاهر می شوند . از کلیه قسمت‌های این گیاه بوی قوی استشمام می شود بطوری که به مجرد دست زدن به اعضای گیاه این بو احساس می گردد . قسمت مورد استفاده این گیاه ، سر شاخه گل دار و برگ آن است که طعم تلخ و بوی قوی دارند.

طبیعت آن: طبیعت آن گرم و خشک است.

ترکیبات شیمیایی:

سرشاخه گلدار بو مادران دارای اسانس ، نوعی ماده مولد اسید سیانیدریک به مقدار ۳ میلی گرم ، مواد چرب ، نیاسین ، مواد مومی ، تانن و غیره می باشد .

خواص درمانی :

بومادران دارای اثر مقوی ، نیرو دهنده ، ضد تشنج ، رفع بواسیر ، قاعده آور ، بند آوردن خون و التیام دهنده زخم و جراحات است . دم کرده سرشاخه گلدار بومادران در رفع گاستریت های حاد و مزمن ، رفع نفخ و ترش کردن غذا ، اثر نافع دارد . ضمناً سوء هضم های ناشی از نفخ را از بین می برد . بومادران به علت دارا بودن تانن و مواد تلخ و عطری ، بر روی سلسله اعصاب و قلب نیز اثر می نماید . بطوری که در موارد درمانی مختلف مانند خستگی عمومی ، ضعف قلب و بیماریهای عصبی مانند ضعف اعصاب ، صرع و قولنج های تشنج آور نتایج مفید می دهد . بعلت قابض بودن ، در رفع ترشحات زنانگی ، بند آمدن خون و دیگر موارد اثر معالج دارد . ارزش درمانی بومادران بیشتر از نظر خاصیت بند آوردن خون و علاج بواسیر است .

مصرف شیره تازه گیاه موجب می گردد که اثر قابض بر روی مخاط ها ظاهر شود و موجبات رفع احتقاق و تسکین ناراحتی های اعضای ملتهب را فراهم آورد .

در استعمال خارج ، شیره تازه یا دم کرده آن در آب ، اثر التیام دهنده زخمها ، اولسرها ، خراش و شکاف پوست بدن ، ناحیه مقعد و نوک پستان دارد .

اسانس بومادران از داروهای موثری است که دردهای عصبی و هم چنین رماتیسمی را آرام می کند .

در دامپزشکی از جوشانده های غلیظ آن می توان برای رفع خون در ادرار و رفع جرب گوسفندان و غیره استفاده کرد.

اشکال دارویی :

دم کرده ۱۰ تا ۲۰ گرم سرشاخه گلدار در نیم لیتر آب ، (این دم کرده چون سریعاً فاسد و تیره رنگ می شود باید همیشه آنرا در مقادیر کم تهیه کرد) به مقدار ۱ تا ۳ فنجان در روز استفاده می شود .

در استعمال خارج از جوشانده ۳۰ تا ۶۰ هزار سرشاخه گلدار گیاه برای لوسیونهای حمام و هم چنین بکار بردن آن بصورت تنقیه استفاده به عمل می آید . جوشانده ۳۰ تا ۴۰ در هزار بومادران اگر بر روی پوست سر مالیده شود از ریزش موی سر جلوگیری می کند .

فراورده های دارویی تهیه شده از بومادران : ۱ - شیاف برای درمان بواسیر و ۲ - پماد جهت تسکین دردهای رماتیسمی می باشد .

محل رویش :

نواحی کوهستانی زروند ، اطراف دماوند ، نواحی مختلف رشته جبال البرز ، اشتران کوه ، ارومیه ، تبریز ، راه گرگان به مشهد و جنگل گلستان است . این گیاه بصورت خودرو در باغها ، مزارع ، مراتع و چراگاه ها همراه با سایر علفها و حتی قبل از آنها می روید .

ترخون artemisia

نام های دیگر : ترخون - تلخون - الحوذان می باشد .

مشخصات : گیاهی است که ساقه آن زیاد بلند نمی شود و ارتفاع آن به حدود ۶۰ سانتی متر می رسد دارای برگهایی ساده به رنگ سبز تیره زیبا و بدون دم برگ است . گلهای آن سبز مایل به زرد بصورت خوشه ای که از کنار برگهای متصل به ساقه ظاهر می شود . ساقه برگدار گیاه اگر در بین انگشتان فشرده شود ، بوی مشخصی بر اثر آزاد شدن اسانس از آن استشمام می شود .

قسمت مورد استفاده ترخون ، برگ و سرشاخه های جوان و برگدار گیاه است . طعم آنها در حالت تازه تند و کمی تلخ و بوی آنها مطبوع است .

طبیعت آن : طبیعت آن گرم و خشک می باشد .

ترکیبات شیمیایی :

گیاه تازه دارای اسانس روغنی فراوان است . بعلاوه مقدار کمی تانن و دیگر مواد نیز در گیاه وجود دارد . اسانس ترخون رنگ زرد روشن تا عنبری دارد . در غالب روغنهای حل می شود ولی در گلیسیرین عملاً غیر محلول است . اسانس ترخون را باید در ظروف شیشه ای به صورت مملو در جای سرد و دور از نور نگهداری کرد . اسانس ترخون برای مطبوع ساختن بعضی از مواد غذایی استفاده بعمل می آید .

خواص درمانی :

اشتها آور ، مقوی معده ، مدر ، ضد اسکوربوت و بطور خفیف ضد کرم و قاعده آور است . در طب عوام از آن برای رفع دردمفاصل استفاده بعمل می آورند . در رفع سکسکه ، بلع هوا و درمان قاعدگی های دردناک موثر واقع می شود .

ترخون را می توان در درمان بیماریها ، بصورت دم کرده ۲۰ تا ۳۰ در هزار (مدت دم کرده ۱۰ دقیقه) بعد از غذا یا در طول روز مصرف کرد . اسانس آن به مقدار ۲ تا ۳ قطره مخلوط در عسل و ۳ تا ۴ بار در روز بکار می رود .

محل رویش :

این گیاه بومی کوهستانهای اروپا ، شوروی ، آمریکا و شوروی است . و پرورش ترخون در ایران معمول است .

olea europaca زیتون

نام های دیگر: کلکم – کلکام می باشد .

مشخصات : درختچه ای است با برگهای سبز دائمی (همیشه سبز) که ارتفاع معمول آن در حدود ۵ متر تا ۷ است . ولی اگر در شرایط مساعد پرورش یابد ارتفاع آن به ۱۲ تا ۱۵ متر هم می رسد . درخت زیتون چوب سخت و مقاوم به رنگ زرد توام با خطوطی به رنگ قهوه ای دارد . گل های آن کوچک و مجتمع بصورت خوشه هایی متعدد در کنار برگهاست و معمولاً در اردیبهشت ماه ظاهر می شود . میوه اش بیضوی و گوشتدار به رنگ سبز تیره (پس از رسیدن) و دارای عمر طولانی است و می تواند تا ۱۰۰۰ سال زندگی کند. ولی در مقابل سرماهای شدید و ناگهانی مقاومت ندارد . قسمتهای مورد استفاده درخت زیتون میوه و برگ آن است .

طبیعت آن : طبیعت میوه نارس آن سرد و میوه رسیده آن گرم و تر است .

ترکیبات شیمیایی :

زیتون دارای مواد چرب و روغنی ، مواد ازته ، گلوکوزید اولوروپئین، آب ، سلولوز، منگنز ، خاکستر ، سدیم ، پتاسیم ، گوگرد، منیزیم، کلسیم، آهن ، مس، فسفر و ویتامینهای E-C-D-A می باشد

برگ درخت زیتون دارای مواد تلخ ، مواد قندی ، مواد رزینی ، موم ، کلروفیل ، تانن و دیگر مواد می باشد .

روغن زیتون :

برای استخراج روغن زیتون ، میوه ها را بدون آنکه هسته آنها خرد شود در آسیاب له می کنند ، سپس خمیر حاصل را در داخل کیسه هایی که از الیاف گیاهی بافته شده است جای داده تحت فشار ملایم بدون مداخله گرما قرار می دهند . این روغن مرغوبترین نوع خوراکی است که به روغن خالص موسوم است . که برای مصارف دارویی از این روغن استفاده می شود . از باقی مانده فشار اول با افزودن مقداری آب جوش یا بدون آن و تحت اثر فشار زیاد روغن دیگری حاصل می شود که روغن زیتون معمولی است .

از باقیمانده فشار دوم تحت اثر فشار زیاد ، روغن فشار سوم تهیه می شود که طعم نامطبوع داشته و به مصارف صنعتی و تهیه صابون می رسد . از پسآب فشار سوم نیز روغن تهیه می شود که منحصرأً به مصارف صنعتی می رسد . از نیمکوب هسته زیتون تحت اثر فشار روغنی بدست می آید که به آن روغن هسته زیتون گویند . که اگر انجام آن بدون مداخله گرما صورت گیرد به رنگ زرد روشن و اگر با مداخله گرما صورت گیرد به رنگ متمایل به سبز است .

برخی خواص درمانی :

روغن زیتون علاوه بر آنکه دارای مصارف جاری در تغذیه است ، اثر نرم کننده ، ملین و صفرابر دارد و از آن در رفع سنگهای صفراوی ، دفع یبوست های مزمن قولنج های ناشی از نفريت و مسمومیت سرب مخصوصاً برای کارگران چاپخانه که با حروف سربی سرو کار دارند استفاده بعمل می آید . روغن زیتون در رفع سرفه های خشک همراه با حالات تحریک آمیز ، یبوستهای مزمن ، انسداد روده اثر مفید دارند .

از روغن زیتون بصورت تنقیه یا مالیدن روی پوست بدن نیز استفاده می شود زیرا در استعمال خارج اثر آرام کننده تحریکات پوست بدن در موارد آفتاب زدگی دارد .

مالش دادن روغن زیتون تازه به پوست سر ، هنگام شب (قبل از خوابیدن) و ادامه آن به مدت ۱۰ روز از ریزش موی سر جلوگیری بعمل می آورد . پس از مالش دادن باید سر را با پارچه ای پوشاند و هنگام صبح با شامپو موی سر را شستشو داد .

پوست و برگ درخت زیتون :

دارای طعم تلخ و اثر مدر ، مقوی ، قابض ، تب بر و کم کننده فشار خون است .

محل رویش :

این درخت در بیشتر نقاط زمین در آب و هوای معتدل و مرطوب می روید و در شمال ایران نیز در رودبار و منجیل پرورش داده می شود.

قطره افشرده شوید

خواص درمانی :

پایین آورنده چربی خون

متابولیسم :

اسانس شوید از راه مخاط معده و دوازدهه جذب شده و به صورت ترکیبات غیرترپنی و کمی نیز بدون تغییر از ادرار دفع می شود .

مقدار مصرف :

بزرگسالان: ۱۰-۲۰ قطره سه مرتبه در روز قبل از غذا در یک استکان آب سرد

کودکان بالای ۴ سال : ۵-۱۰ قطره (فقط در موارد نفخ معده) سه مرتبه در روز همراه غذا- در یک

استکان آب

کودکان بین ۱-۴ سال : ۲-۵ قطره (فقط در موارد نفخ معده) سه مرتبه در روز همراه غذا - در یک

استکان آب

کودکان زیر یک سال : ۱-۲ قطره (فقط در موارد نفخ معده) سه مرتبه در روز همراه غذا- در یک

استکان آب

موارد احتیاط :

۱ - حتماً با نظر پزشک تجویز شود (بخصوص جهت کودکان)

۲ - مصرف بیش از مقدار مجاز (بیش از ۴۰ قطره) ممکن است باعث بثورات جلدی، تهوع و استفراغ و تقلیل اسپرم شود .

مقادیر مصرفی بیش از حد ، موجب هذیان و اختلالات کبدی می شود .

قطره افشرده زیره

خواص درمانی :

- ضد اسپاسم گوارشی
- ضد نفخ
- جلوگیری از اشتهاى کاذب

متابولیسم :

مواد متشکله اسانس از راه معده و روده واردخون شده و قسمتی بدون تغییر از راه ادرار دفع شده و قسمتی نیز در کبد تجزیه شده و دفع می گردد.

مقدار مصرف :

بزرگسالان: ۲۰-۱۰ قطره سه مرتبه در روز بعد از غذا در یک استکان آب سرد

کودکان بالای ۴ سال : ۱۰-۵ قطره (در موارد نفخ معده) سه مرتبه در روز همراه غذا در یک استکان آب

کودکان بین ۱-۴ سال : ۵-۲ قطره (در موارد نفخ معده) سه مرتبه در روز همراه غذا در یک استکان آب

کودکان زیر یک سال : ۲-۱ قطره (در موارد نفخ معده) سه مرتبه در روز همراه غذا در یک استکان آب

موارد احتیاط :

- ۱- حتماً بانظر پزشک تجویز شود (بخصوص جهت کودکان)
- ۲- مصرف خوراکی این اسانس به ندرت در برخی افراد موجب بثورات پوستی می شود .
- ۳- مصرف خیلی زیاد این افشرده موجب مسمومیت می گردد .
- ۴- زیاده روی در مصرف افشرده زیره ایجاد هذیان و بی نظمی و ناهماهنگی حرکات عضلات نموده و همچنین آسیب کلیوی ایجاد می نماید .

قطره افشرده نعناع

خواص درمانی :

- هضم کننده

- ضدنفخ

متابولیسم :

مواد متشکله این اسانس از راه معده و روده جذب خون شده و مقداری بصورت تجزیه شده و مقداری نیز به صورت دست نخورده از راه ادرار دفع می شوند .

مقدار مصرف :

بزرگسالان: ۲۰-۱۰ قطره دوبار در روز همراه غذا در یک استکان آب سرد

کودکان بالای ۴ سال : ۱۰-۵ قطره دوبار در روز همراه غذا در یک استکان آب

کودکان بین ۱-۴ سال : ۵-۲ قطره دوبار در روز همراه غذا در یک استکان آب

کودکان زیر یک سال : ۲-۱ قطره دوباره در روز همراه غذا در یک استکان آب

موارد احتیاط :

۱- حتماً با نظر پزشک تجویز شود (بخصوص جهت کودکان)

۲- مصرف مقدار چند برابر حد مجاز تعیین شده (بیش از ۴۰ قطره) و بطور متناوب موجب تهوع و

دل درد و کاهش فشار خون می شود .

قطره افشرده آویشن

خواص درمانی :

- آنتی سپتیک مجاری تنفسی - گوارشی
- خلط آور
- ضد اسپاسم مجاری گوارشی

متابولیسم :

اسانس آویشن از راه مخاط معده جذب شده و از ادرار دفع می شود . این ماده سبب تغییر رنگ ادرار به رنگ سبز تیره یاسپاه می گردد .

مقدار مصرف :

بزرگسالان: با توجه به مورد بیماری ۲۰-۱۰ قطره سه مرتبه در روز بعد از غذا در یک استکان آب سرد

کودکان بالای ۴ سال : ۱۰-۵ قطره سه مرتبه در روز بعد از غذا در یک استکان آب

موارد احتیاط :

- ۱- مصرف افشرده آویشن در مورد کودکان زیر ۴ سال غیرمجاز می باشد .
- ۲- مصرف افشرده آویشن در افراد مبتلا به بیماری تیروئیدی ممنوع می باشد .
- ۳- مصرف بیش از حد اسانس آویشن در انسان بالغ باعث تهوع و استفراغ و درد معده و اسهال می گردد.
- ۴- مقدار مرگ آور اسانس آویشن در خرگوش از راه خوراکی ۲/۵ میلی لیتر به ازاء هر کیلوگرم وزن بدن می باشد .

قطره افشرده رازیانه

خواص درمانی :

- افزایش شیردهی
- رفع عدم قاعدگی

متابولیسم :

اسانس رازیانه از راه مخاط معده جذب شده و از طریق ادرار دفع می‌شود .

مقدار مصرف :

بزرگسالان: ۱۰-۲۰ قطره سه بار در روز همراه غذا در یک استکان آب سرد

موارد احتیاط :

- ۱- مصرف این افشرده در دوران حاملگی غیرمجاز است .
- ۲- مصرف افشرده رازیانه برای بیماران مبتلا به صرع ممنوع می‌باشد .
- ۳- زیاده روی در مصرف اسانس رازیانه اثر تشنج آور دارد .
- ۴- مصرف زیاد اسانس رازیانه در حیوانات موجب ترسو شدن آنها شده است .

قطره میکسچر رازیانه

خواص درمانی :

- تنظیم قاعدگی
- ضد اسپاسم گوارشی
- ضد تهوع

متابولیسم :

مواد متشکله این اسانس از راه مخاط معده جذب، وارد سیستم گردش خون شده و از طریق کلیه دفع می‌گردد .

مقدار مصرف :

بزرگسالان: ۱۰-۲۰ قطره دوبار در روز بعد از غذا در یک استکان آب سرد

موارد احتیاط :

- ۱- مصرف این میکسچر در دوران حاملگی غیرمجاز است.
- ۲- مصرف این میکسچر در افراد مبتلا به بیماری صرع ممنوع می باشد .
- ۳- زیاده روی در مصرف این میکسچر باعث تشنج می شود .
- ۴- مصرف همزمان این میکسچر با سایر افشرده های ۲٪ توصیه نمی شود .
- ۵- مصرف این میکسچر در کودکان زیر ۴ سال غیر مجاز است.

توجه : توضیح اینکه این فرآورده علاوه بر خواص درمانی ویژه فوق العاده دارای خاصیت آنتی اسید هم می باشد و مصرف همزمان آن با میکسچر آویشن ممنوع است .

قطره افشرده پونه

خواص درمانی :

- ضدسرفه
- خلط آور
- ضد نفخ

متابولیسم :

اسانس پونه از طریق معده و دوازدهه جذب خون شده و قسمتی از اسانس از مجاری تنفسی و ادرار دفع می گردد.

مقدار مصرف :

بزرگسالان: ۲۰-۱۰ قطره حداکثر سه بار در روز بعد از غذا در یک استکان آب سرد
کودکان ۴ سال به بالا : ۱۰-۵ قطره (در موارد نفخ معده) سه بار در روز همراه غذا در یک استکان آب

موارد احتیاط :

- ۱- مصرف این افشرده در دوران حاملگی غیرمجاز است .
- ۲- مصرف مقدار زیاد و بی رویه و متوالی اسانس پونه باعث کاهش فشار خون ، استفراغ و اسهال می شود .

قطره افشرده ترخون

خواص درمانی :

- اشتها آور

متابولیسم :

اسانس ترخون از راه معده و روده جذب و پس از تبدیل به مواد فنلی و اسکوربیک اسید مقداری از راه ادرار و مقداری نیز از راه مدفوع دفع می شود .

مقدار مصرف :

بزرگسالان: ۲۰-۱۰ قطره سه بار در روز بعد از غذا در یک استکان آب سرد

کودکان ۴ سال به بالا : ۱۰-۵ قطره سه بار در روز بعد از غذا در یک استکان آب

موارد احتیاط :

- ۱- مصرف این افشرده در دوران حاملگی غیرمجاز است .
- ۲- مصرف بیش از مقدار مجاز تعیین شده سمی است .
- ۳- مصرف این افشرده برای کودکان زیر ۴ سال توصیه نمی شود .

قطره میکسچر آویشن

خواص درمانی :

- ضد اسید معده
- درمان زخم معده

متابولیسم :

مواد متشکله این اسانس از راه مخاط معده جذب و از طریق کلیه دفع می گردد .

مقدار مصرف :

بزرگسالان: ۲۰-۱۰ قطره دوبار در روز بعد از غذا- در یک استکان آب سرد
کودکان بالای ۴ سال : ۱۰-۵ قطره دوبار در روز بعد از غذا - در یک استکان آب

موارد احتیاط :

- ۱- مصرف این میکسچر در دوران حاملگی غیرمجاز است .
- ۲- مصرف این میکسچر در افراد مبتلا به بیماریهای تیروئیدی ممنوع می باشد .
- ۳- مصرف همزمان این میکسچر با سایر افشرده های ۲٪ توصیه نمی شود .
- ۴- مصرف این میکسچر در کودکان زیر ۴ سال غیر مجاز است .

قطره افشرده گل سرخ

خواص درمانی :

- ضد افسردگی

متابولیسم :

اسانس گل سرخ از پوست و دهان و مخاط روده و معده قابل جذب بوده و مقداری تجزیه شده و مقداری نیز مستقیماً از ادرار خارج می شود . مقدار کمی نیز به ویتامین های C , A تبدیل می شود .

مقدار مصرف :

بزرگسالان: ۲۰-۱۰ قطره دوبار در روز بعد از غذا در یک استکان آب سرد

کودکان بالای ۴ سال : ۱۰-۵ قطره دوبار در روز بعد از غذا در یک استکان آب

موارد احتیاط :

برای اسانس گل سرخ هیچگونه سمیتی گزارش نشده است بلکه باید توجه داشت که مصرف بیش از ۵ برابر دز مجاز بطور متوالی موجب تهوع ، استفراغ و کاهش فشار خون می شود .

قطره افشرده مرزه

خواص درمانی :

ضد اسهال عفونی

متابولیسم :

اسانس مرزه از راه مخاط معده جذب و بعد از ورود به کبد به شکل ترکیبات کونژوگه سولفوریک و گلیکوکورونیک اسید و کینون درآمده از راه ادرار دفع می شود .

مقدار مصرف :

بزرگسالان: ۲۰-۱۰ قطره سه بار در روز بعد از غذا در یک استکان آب سرد (قبلاً جوشیده)

کودکان بالای ۴ سال : ۱۰-۵ قطره سه بار در روز بعد از غذا در یک استکان آب

موارد احتیاط :

- ۱- مصرف این افشرده در دوران حاملگی غیر مجاز است .
- ۲- مصرف چندبرابر دز مجاز ایجاد تهوع و سرگیجه می نماید .
- ۳- مصرف زیاد این اسانس ایجاد ناراحتی پوستی می کند
- ۴- مصرف این افشرده برای کودکان زیر ۴ سال توصیه نمی شود .

قطره افشرده لیمو ترش

خواص درمانی :

- مدر
- ضدچاقی
- (پایین آورنده چربی خون)

متابولیسم :

اسانس لیموترش از طریق معده و دوازدهه واردخون شده قسمتی بدون تغییر و مقداری نیز به مواد دی ترپنی و کینولها تبدیل و از راه ادرار دفع می شود .

مقدار مصرف :

بزرگسالان: ۲۰-۱۰ قطره سه بار در روز بعد از غذا در یک استکان آب سرد
کودکان بالای ۴ سال : ۱۰-۵ قطره سه بار درروز بعدازغذا در یک استکان آب

موارداحتیاط :

- ۱- زیاده روی در مصرف اسانس لیمو موجب بروز فراموشی می گردد .
- ۲- مصرف این افشرده برای بیماران مبتلابه فشارخون پایین ممنوع می باشد .

قطره افشرده پرتغال

خواص درمانی :

- ملین
- ضدچاقی

متابولیسم :

اسانس پرتغال از راه معده و دوازدهه جذب شده و بعد از متابولیسم در کبد دفع شده و مقداری نیز بدون تغییر از راه ادرار دفع می گردد.

مقدار مصرف :

بزرگسالان: ۱۰-۲۰ قطره سه بار در روز بعد از غذا در یک استکان آب سرد
کودکان بالای ۴ سال : ۵-۱۰ قطره سه بار در روز بعد از غذا در یک استکان آب

موارد احتیاط :

- ۱- مصرف مقادیر زیاد اسانس پرتغال سبب تهوع می شود .
- ۲- چون مواد موجود در اسانس کهنه می تواند منجر به مسمومیت شود لذا حتماً در تاریخ مجاز مصرف تجویز گردد .
- ۳- مصرف این افشرده برای بیماران مبتلا به فشار خون پایین ممنوع می باشد .

قطره افشره گشنیز

خواص درمانی :

- رفع دردهای روماتیسمی

متابولیسم :

از راه معده و دوازدهه جذب شده ، مقداری در کبد متابولیزه و دفع گردیده و مقداری از آن بی تغییر از ادرار دفع می شود .

مقدار مصرف :

بزرگسالان: ۱۵-۱۰ قطره سه بار در روز قبل از غذا در یک استکان آب سرد

موارد احتیاط :

- ۱- افراط در مصرف افشرده گشنیز سبب اختلال حواس و خواب آلودگی و ضعف نیروی جنسی و کاهش اسپرم می گردد.
- ۲- علاوه بر خواص درمانی ویژه فوق العاده این دارو دارای خاصیت پایین آورده قند خون نیز می باشد.
- ۳- مصرف این افشرده برای بیماران مبتلا به قند خون پایین ممنوع می باشد .

بخور افشرده درمنه

خواص درمانی :

- ضد اسپاسم ریوی

متابولیسم :

اسانس درمنه پس از ورود به سیستم تنفسی توسط اکسیژن موجود به لاکتونها تبدیل شده و از طریق مجاری تنفسی و ادرار دفع می شود .

مقدار مصرف :

۵-۱۰ قطره افشرده را در ۱۰۰ سی سی آب جوشیده و یادستگاه بخور ریخته و بخور می دهند (۴ بار در روز) و یا اینکه می توان چند قطره افشرده را روی پارچه تمیز ریخته و بین حالت های آسمی مرتباً استشمام نمود .

موارد احتیاط :

- ۱- درموردی که حالت آسمی ناشی از حساسیت و بو و دانه گرده گیاهان ، گرد و خاک و مو و پوست حیوانات باشد ، این دارو اثر قاطعی ندارد .
- ۲- اسانس درمنه برای انسان سمی است و مصرف خوراکی آن توصیه نمی شود

بخور افشرده اکالیپتوس

خواص درمانی :

- ضد عفونی کننده

مقدار مصرف :

۴ قطره را در ۱۰۰ سی سی آب جوشیده و یا دستگاه بخور ریخته و بخور می دهند (۴ بار در روز)

قطره افشره سی . ام

خواص درمانی :

- درمان آسیب دیدگی ماهیچه ها ، تسکین دردهای روماتیسمی

مقدار مصرف :

۱-۲ میلی لیتر (معادل ۲۰-۴۰ قطره) روزی دو مرتبه روی موضع مورد نظر مالش دهید و محل آن را پوشانیده و گرم نگه دارید . بهتر است قبلاً محل مورد نظر با آب ولرم و صابون شستشو داده شود .

موارد احتیاط :

- ۱- این محل خوراکی نیست مصرف خوراکی ۲۰ قطره این فرآورده موجب تهوع ، استفراغ و افت فشار خون می گردد .
- ۲- در موارد نادر ممکن است افراد از خود نسبت به این فرآورده حساسیت پوستی نشان دهند . در این گونه موارد مصرف قطع شود.

محلول افشرده مورد

خواص درمانی :

- درمان آفت
- درمان تبخال

مقدار مصرف :

- درمان آفت : ۴-۶ بار در روز هر بار چند قطره با پنبه روی موضع مالیده شود.
- درمان تبخال : حداکثر سه بار در روز ۵-۱۰ قطره از محلول را مستقیماً به موضع بمالید .

موارد احتیاط :

- ۱- افشرده مورد خوراکی نیست مصرف خوراکی بیش از یک سی سی در روز ممکن است عوارضی همچون تهوع و کاهش فشار خون ، هذیان و سردرد ایجاد نماید . در این صورت بایستی شخص را وادار به استفراغ نمود و فشار خون شخص را کنترل کرد.

محلول ضد جوش باریجه

خواص درمانی :

- درمان آکنه و جوشهای چرکی

مقدار مصرف :

- ۲-۵ قطره دوبار در روز صبح و شب (پس از شستشوی محل با آب ولرم و صابون)

موارد احتیاط :

- در صورت بروز علائم حساسیتی مثل قرمزی ، گرما و سوزش زیاد ، مصرف سوزش زیاد ، مصرف دارو قطع شود .

محلول ضد لک لاواند

خواص درمانی :

- درمان لک های حاملگی
- درمان لکهای آفتاب زدگی
- (لک های ناشی از هایپر پیگمانتاسیون)

مقدار مصرف :

- ۲-۵ قطره دوبار در روز صبح و شب (پس از شستشوی محل با آب ولرم و صابون)

موارد احتیاط :

- به ندرت برخی افراد به اسانس لاواند حساسیت استنشاقی و یا آلرژیک پوستی نشان می دهند که در این صورت می بایست مصرف دارو قطع شود .

قطره افشره حنا

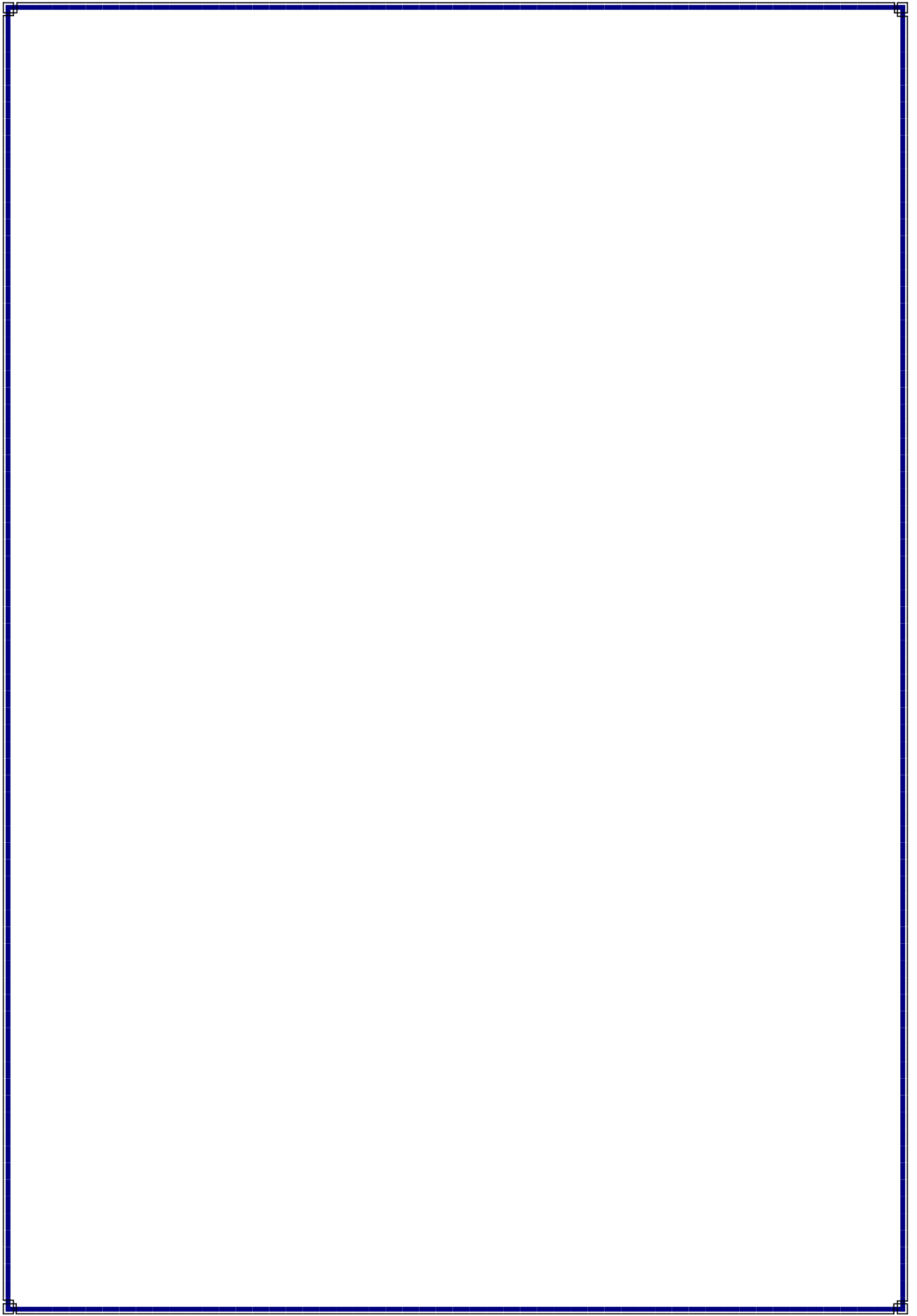

خواص درمانی :

- ضد شوره سر
- ضد قارچ
- تقویت کننده مو

مقدار مصرف :

- ۱- افشره حنا را با ۱۰۰-۲۰۰ سی سی شامپو مخلوط نموده و در هر استحمام استفاده شود .
- ۲- ۳-۵ سی سی معادل یک قاشق مرباخوری افشرده حنا را در یک لیوان آب سرد حل نموده ، سر و بغل و کشاله ران و انگشتان را آغشته و ماساژ داده و پس از ده دقیقه استحمام شود .
- ۳- برای درمان قارچ پوستی ۲۰ قطره از افشره حنا را در نصف استکان آب حل نموده و روزی ۲ مرتبه به موضع مالیده و پس از ۱-۲ هفته مداوا قطع شود .

قطره میکسچر آویشن

خواص درمانی :

- ضد اسید معده
- درمان زخم معده

متابولیسم :

مواد متشکله این اسانس از راه مخاط معده جذب و از طریق کلیه دفع می گردد .

مقدار مصرف :

بزرگسالان: ۲۰-۱۰ قطره دوبار در روز بعد از غذا- در یک استکان آب سرد
کودکان بالای ۴ سال : ۱۰-۵ قطره دوبار در روز بعد از غذا - در یک استکان آب

موارد احتیاط :

- ۵- مصرف این میکسچر در دوران حاملگی غیرمجاز است .
- ۶- مصرف این میکسچر در افراد مبتلا به بیماریهای تیروئیدی ممنوع می باشد .
- ۷- مصرف همزمان این میکسچر با سایر افشرده های ۲٪ توصیه نمی شود .
- ۸- مصرف این میکسچر در کودکان زیر ۴ سال غیر مجاز است .

قطره افشرده گل سرخ

خواص درمانی :

- ضد افسردگی

متابولیسم :

اسانس گل سرخ از پوست و دهان و مخاط روده و معده قابل جذب بوده و مقداری تجزیه شده و مقداری نیز مستقیماً از ادرار خارج می شود . مقدار کمی نیز به ویتامین های A , C تبدیل می شود .

مقدار مصرف :

بزرگسالان: ۲۰-۱۰ قطره دوبار در روز بعد از غذا در یک استکان آب سرد

کودکان بالای ۴ سال : ۱۰-۵ قطره دوبار در روز بعد از غذا در یک استکان آب

موارد احتیاط :

برای اسانس گل سرخ هیچگونه سمیتی گزارش نشده است بلکه باید توجه داشت که مصرف بیش از ۵ برابر دز مجاز بطور متوالی موجب تهوع ، استفراغ و کاهش فشار خون می شود .

قطره افشرده مرزه

خواص درمانی :

ضد اسهال عفونی

متابولیسم :

اسانس مرزه از راه مخاط معده جذب و بعد از ورود به کبد به شکل ترکیبات کونژوگه سولفوریک و گلیکوکورونیک اسید و کینون درآمده از راه ادرار دفع می شود .

مقدار مصرف :

بزرگسالان: ۲۰-۱۰ قطره سه بار در روز بعد از غذا در یک استکان آب سرد (قبلاً جوشیده)

کودکان بالای ۴ سال : ۱۰-۵ قطره سه بار در روز بعد از غذا در یک استکان آب

موارد احتیاط :

- ۵- مصرف این افشرده در دوران حاملگی غیر مجاز است .
- ۶- مصرف چندبرابر دز مجاز ایجاد تهوع و سرگیجه می نماید .
- ۷- مصرف زیاد این اسانس ایجاد ناراحتی پوستی می کند
- ۸- مصرف این افشرده برای کودکان زیر ۴ سال توصیه نمی شود .

قطره افشرده لیمو ترش

خواص درمانی :

- مدر
- ضدچاقی
- (پایین آورنده چربی خون)

متابولیسم :

اسانس لیموترش از طریق معده و دوازدهه واردخون شده قسمتی بدون تغییر و مقداری نیز به مواد دی ترپنی و کینولها تبدیل و از راه ادرار دفع می شود .
مقداری از لینالول و سیترال موجود در اسانس به ویتامین A تبدیل می شود .

مقدار مصرف :

بزرگسالان: ۲۰-۱۰ قطره سه بار در روز بعد از غذا در یک استکان آب سرد
کودکان بالای ۴ سال : ۱۰-۵ قطره سه بار درروز بعدازغذا در یک استکان آب

موارداحتیاط :

- ۳- زیاده روی در مصرف اسانس لیمو موجب بروز فراموشی می گردد .
- ۴- LD50 لینالول موجود دراسانس لیمو معادل ۵۰۰ میکروگرم بر کیلوگرم وزن بدن می باشد.
- ۵- LD50 فلاندرن موجود در اسانس لیمو معادل ۴/۷۵ گرم بر کیلوگرم وزن بدن می باشد .
- ۶- مصرف این افشرده برای بیماران مبتلابه Hypotecnasion ممنوع می باشد .

قطره افشرده پرتغال

خواص درمانی :

- ملین
- ضدچاقی

متابولیسم :

اسانس پرتغال از راه معده و دوازدهه جذب شده و بعد از متابولیسم در کبد دفع شده و مقداری نیز بدون تغییر از راه ادرادفع می گردد. سیترال و لینالول موجود در آن می تواند به ویتامین A تبدیل شود .

مقدار مصرف :

بزرگسالان: ۲۰-۱۰ قطره سه بار در روز بعد از غذا در یک استکان آب سرد
کودکان بالای ۴ سال : ۱۰-۵ قطره سه بار در روز بعد از غذا در یک استکان آب

موارد احتیاط :

- ۴- مصرف مقادیر زیاد اسانس پرتغال سبب تهوع می شود .
- ۵- چون سزکوئی ترپنهاو دی ترپنهاو موجود در اسانس کهنه می تواند منجر به مسمومیت شود لذا حتماً در تاریخ مجاز مصرف تجویز گردد .
- ۶- LD50 فلاتدرن موجود در اسانس پرتقال ۴/۷۵ گرم به ازاء هر کیلوگرم وزن بدن می باشد .
- ۷- مصرف این افشرده برای بیماران مبتلا به Hypotension ممنوع می باشد .

قطره افشره گشنیز

خواص درمانی :

- رفع دردهای روماتیسمی

متابولیسم :

از راه معده و دوازدهه جذب شده ، مقداری در کبد متابولیزه و دفع گردیده و مقداری از آن بی تغییر از ادرار دفع می شود .

مقدار مصرف :

بزرگسالان: ۱۵-۱۰ قطره سه بار در روز قبل از غذا در یک استکان آب سرد

موارد احتیاط :

- ۴- افراط در مصرف افشرده گشنیز سبب اختلال حواس و خواب آلودگی و ضعف نیروی جنسی و کاهش اسپرم می گردد.
- ۵- علاوه بر خواص درمانی ویژه فوق العاده این دارو دارای خاصیت پایین آورده قند خون نیز می باشد.
- ۶- مصرف این افشرده برای بیماران مبتلا به Hypoglycemia ممنوع می باشد .

بخور افشرده درمنه

خواص درمانی :

- ضد اسپاسم ریوی

متابولیسم :

اسانس درمنه پس از ورود به سیستم تنفسی توسط اکسیژن موجود به لاکتونها تبدیل شده و از طریق مجاری تنفسی و ادرار دفع می شود .

مقدار مصرف :

۵-۱۰ قطره افشرده را در ۱۰۰ سی سی آب جوشیده و یادستگاه بخور ریخته و بخور می دهند (۴ بار در روز) و یا اینکه می توان چند قطره افشرده را روی پارچه تمیز ریخته و بین حالت های آسمی مرتباً استشمام نمود .

موارد احتیاط :

۳- درموردی که حالت آسمی ناشی از حساسیت و بو و دانه گرده گیاهان ، گرد و خاک و مو و پوست حیوانات باشد ، این دارو اثر قاطعی ندارد .

۴- اسانس درمنه برای انسان سمی است و مصرف خوراکی آن توصیه نمی شود

بخور افشرده اکالیپتوس

خواص درمانی :

- ضد عفونی کننده

مقدار مصرف :

۴ قطره را در ۱۰۰ سی سی آب جوشیده و یا دستگاه بخور ریخته و بخور می دهند (۴ بار در روز)

قطره افشره سی . ام

خواص درمانی :

- درمان آسیب دیدگی ماهیچه ها ، تسکین دردهای روماتیسمی

مقدار مصرف :

۱-۲ میلی لیتر (معادل ۲۰-۴۰ قطره) روزی دو مرتبه روی موضع مورد نظر مالش دهید و محل آن را پوشانیده و گرم نگهدارید . بهتر است قبلاً محل مورد نظر با آب ولرم و صابون شستشو داده شود .

موارد احتیاط :

۳- این محل خوراکی نیست مصرف خوراکی ۲۰ قطره این فرآورده موجب تهوع ، استفراغ و افت فشار خون می گردد .

۴- در موارد نادر ممکن است افراد از خود نسبت به این فرآورده حساسیت پوستی نشان دهند . در این گونه موارد مصرف قطع شود.

محلول افشرده مورد

خواص درمانی :

- درمان آفت

- درمان تبخال

مقدار مصرف :

- درمان آفت : ۴-۶ بار در روز هر بار چند قطره با پینه روی موضوع مالیده شود.

- درمان تبخال : حداکثر سه بار در روز ۵-۱۰ قطره از محلول را مستقیماً به موضوع بمالید .

موارد احتیاط :

۲- افشرده مورد خوراکی نیست مصرف خوراکی بیش از یک سی سی در روز ممکن است عوارضی همچون تهوع و کاهش فشار خون ، هذیان و سردرد ایجاد نماید . در این صورت بایستی شخص را وادار به استفراغ نمود و فشار خون شخص را کنترل کرد.

محلول ضد جوش باریجه

خواص درمانی :

- درمان آکنه و جوشهای چرکی

مقدار مصرف :

- ۲-۵ قطره دوبار در روز صبح و شب (پس از شستشوی محل با آب ولرم و صابون)

موارد احتیاط :

- در صورت بروز علائم حساسیتی مثل قرمزی ، گرما و سوزش زیاد ، مصرف سوزش زیاد ، مصرف دارو قطع شود .

محلول ضد لک لاواند

خواص درمانی :

- درمان لک های حاملگی

- درمان لکهای آفتاب زدگی

(لک های ناشی از هایپر پیگمانتاسیون)

مقدار مصرف :

- ۲-۵ قطره دوبار در روز صبح و شب (پس از شستشوی محل با آب ولرم و صابون)

موارد احتیاط :

- به ندرت برخی افراد به اسانس لاواند حساسیت استنشاقی و یا آلرژی پوستی نشان می دهند که در این صورت می بایست مصرف دارو قطع شود .

قطره افشره حنا

خواص درمانی :

- ضد شوره سر
- ضد قارچ
- تقویت کننده مو

مقدار مصرف :

- ۴- افشره حنا را با ۱۰۰-۲۰۰ سی سی شامپو مخلوط نموده و در هر استحمام استفاده شود .
- ۵- ۳-۵ سی سی معادل یک قاشق مرباخوری افشرده حنا را در یک لیوان آب سرد حل نموده ، سر و بغل و کشاله ران و انگشتان را آغشته و ماساژ داده و پس از ده دقیقه استحمام شود .
- ۶- برای درمان قارچ پوستی ۲۰ قطره از افشره حنا را در نصف استکان آب حل نموده و روزی ۲ مرتبه به موضع مالیده و پس از ۱-۲ هفته مداوا قطع شود .